

Røgen - Farre Lokalhistoriske Forening

Årsskrift
2013

Røgen Farre Lokalhistoriske Forening har lokaler i Farre
Forsamlingshus, på Vandværksvej.

Arkivet holder åben hver mandag fra kl. 19.00 til kl. 21.00

Formand: Arne Lambertsen 86 96 83 55
Mail: arne.lambertsen@gefiberpost.dk

Næstformand: Lars Hegndal 86 96 84 01
Mail: larsmarie@jubii.dk

Sekretær: Birgit Bach 86 96 01 58
Mail: tagebach@adslhome.dk

Kasserer: Carsten Jensen 21 73 75 39
Mail: cajensen@deloitte.dk

Bestyrelsesmedlem:

Ole Jensen Mail: veragreve@gefiber.dk 86 96 81 61

Leif Andersen Mail: bente-leif@os.dk 86 96 90 45

Niels Byriel Mail: nielsbyriel@gmail.com 30 69 56 66

Eventuelle besøgende uden for åbningstiden, er velkommen til at kontakte et af bestyrelsesmedlemmerne. Vi kommer gerne og åbner.

Indholdsfortegnelse 2013	Side
Hvad sker der i Røgen i 1863	10
Dannebrogssordenens Hæderstegn	16
Dannebrogsmanden Peder Christian Sørensen.....	17
Historien om Anton Marius Jensen, der grl. Farre Møbelfabrik....	23
Røgen Forsamlingshus.....	41
Semine Jørgensen og Niels Laursen, Røgen	59

Indholdsfortegnelse 2012	Side
Hvad rørte der sig i Røgen – Sporup sogne, år 1862	09
Skolehistorien i Farre 1939	22
Erindringer for mejeri og landbrugsliv i stenalderen	30
En rejse fra København til Salt Lake City i 1865	37
Klintrup Vestergård, Røgen	44
Slægten på Klintrup Vestergård.....	45
Gjern-erne i Klintrup	49
Mindetale	50
Signe Gjærns 50 års fødselsdag i 1975	55

Indholdsfortegnelse 2011	Side
Hvad rørte der sig i Røgen – Sporup sogne, år 1861	09
Pind'erne i Oustrup Gaarde.....	17
Kalkmøller?	35
Naar det regner på Præsten	45
Livet på landet omkring 1926.....	49

Indholdsfortegnelse 2010	Side
20 års jubilæum	09
En stor sorg og et stort savn.....	11
Farre bageri, Gl. Skanderborgvej 119.....	14
- Carsten Munk fortæller, om det at have en opvækst som "bagerdreng" i Farre:	15
Høstgilde i ældre tid.....	19
10 dødfødte børn.....	23
Byen var vores reservat.....	27
- Byen som reservat	27
- Arbejdsliv gav børneliv	29

- Et frit børneliv	31
- Lege og aktiviteter	32
- Årets højtider	35
- Julstræsfesten	35
- Nytårsaften	36
- Fastelavnsfesten	37
- Sportsfesten.....	38
- Opbrud og forandring	39
Potteskår, Skjørringvej.....	41
Børnene leger.....	45
Gamle billeder fra Røgen og Farre	50

Indholdsfortegnelse 2009 **Side**

Historien om en platte.....	13
Jens Peter Villumsen levnedssbeskrivelse	19
Arbejdskalender for landhusmøderne	25
Bronzealderen	31
Detektorsøgning ved Oustrupgård	36
Boet efter madame Hansen	41
Barselsskikke i gammel tid.....	49
Vanskelige fødsler i Røgen og Sporup Sogne i 1805-1812.....	54
Falder i 3-årskrigen	63
Dramatiske brande i Farre	67
Holger Pind - Arkitekten fra Røgen	73

Indholdsfortegnelse 2008 **Side**

Faldet i 3 års krigen	11
Færdselsregler 1915.....	17
Fæstebonden, Thøger Nielsen, Røgen Sogn	19
Gamle Skaffervers.....	31
Slægten Bjørn	33
Mit ophav	45
Om runestenen i Sporup Kirke	56
Murer Søren Klintrup	58
Jagtreger.....	62
Kirkegården.....	64
For 100 år siden	68

Indholdsfortegnelse 2007	Side
Af troldsmandsbogen "Cyprianus"	9
Grænsekommandoen	14
Oksbøllejren	20
Til Kongen.....	22
Jens Stolde Pedersen, Skjørringvej 75, Farre hede	26
Strafferammer efter straffelovene: 1683—1866	28
For 100 år siden	33
Drengen i Røgen præstegård	42
Hr. Søren Ottosen Grønbech, Røgen præstegård.....	44
Hvor blev hun af?	51

Indholdsfortegnelse 2006	Side
Find din slægt, og gør den levende	8
Sognedegnen der druknede i Farre bæk	10
Med skolen i København	14
Elværker	20
Da Farre Hede fik elektricitet.....	23
For hundrede år siden	28
Lykkehuset, Røgen mark	36

Indholdsfortegnelse 2005	Side
Farre Savværk	7
Boligudstyknig på Højagervej	14
Den afsindige Jens Troelsen i Farre.....	19
Ulvejagter	24
Svin i byerne	27
Mejeriet "Skytsbjerg's" 75 års jubilæum	30
Dannebrogsmænd.	42
Lidt om vask.....	46
Landmandens forårsarbejde	48
Tyendeforholdet i vor tid.....	50

Indholdsfortegnelse 2004	Side
Forord	7
Ildebrand i Lyngby i 1764	8
Sommerferie af Johanne Jensen.....	12

Min konfirmation af Johanne Jensen.....	16
Min barndom af morten Peder Carlsen.....	20
En københavnerdrengs oplevelser	36

Indholdsfortegnelse 2003 **Side**

Natmænd / rakkere.....	7
Den forældreløse Granslevpige.....	19
Oversigtstavle.....	30
En beretning om Jens i engen.....	32
Aksel Petersen, Farre.....	37
Min Skoletid	44
Da en 100 kroneseddel forslog noget	50
Portræt af Sporup Kirke.....	52

Indholdsfortegnelse 2002 **Side**

Forord.....	7
Anker Jensen fortæller	8
Lynbrand i Farre	16
Wistoft og hans forgænger	21
Fugleskydning	22
50 år som vognmand	25
Johanne Grøn.....	29
Luthers Minde Farre Loge	30
Drikkevaner i det 16. århundrede	30
Tilbageblik i det gamle Røgen Sogns historie.....	34
Fattiges kår i 1840	38
Fattighus i Farre.....	42
Brev fra Greven	43
Nyt fattighus i Røgen	45
Haven gennem tiderne	47

Indholdsfortegnelse 2001 **Side**

Anders Bondes slægt	7
Sejer Andersen Bonde.....	11
Anders Bondes slægt, anden del	17
To koner	24
1891 i dagbogen.....	30

Hovedgården Farregård, anden del.....	31
Køer er ikke bare malkemaskiner.....	36
En spøgelseshistorie.....	36
Mads Muurmester i Farre	37
Vådeskud på Valborgaften	48
Og så til noget helt andet	50

Indholdsfortegnelse 2000

Side

Skifte efter Mickel Andersen Gjesager, Klintrup Vestergård 1817	7
Vandløbssagen i Røgen-Sporup kommune.....	17
Drengestreger	20
Provst Johan Jessen og hans sønderjyske afstamning	21
Gjern herreds tingbog, Farre Bys vide.....	24
En 16-årig fæstemø fra Farre	26
Jørgen Greisen til Løvskovlund i Farre.....	37
Udviklingen i skolerne Almue-undervisning-skoler	42
Mormonerne fra Damagergård i Farre.....	51

Hvad sker der i Røgen i 1863

1863 den 16. Februar var Forstanderskabet og flere Beboere samlet i Røgen Skole for at tage en Bestemmelse med Hensyn til en Kommunesprøites Anskaffelse. Farre Beboere eier en Sprøite, som de tilbød som Kommunesprøite mod at den blev hvor den var i Farre. Derimod vare de øvrige Beboere af Røgen Sogn og Lyngby imod, og fandt at det passende Sted var Røgen. Derpaa vilde Farerne ikke indgaae, men vedgik paa prgf 37 i Loven, at deres Sprøite maatte være til Kommunes Brug, men blev deres Eiendom mod en Godtgjørelse af Røgen og Lyngby af 7 Rd aarlig.

Derpaa indgik de indtil videre, at sige ifald de saa kunde blive derved fritaget for at anskaffe en Kommunesprøite, eller saalænge, da i saa Fald denne Kondition var uden Kraft. Under disse Betingelser holder Farre Beboere, eller Eierne af Sprøiten, denne vedlige, samt ifald der paalægges dem at bygge et Sprøitehuus, da selv at bære denne Byrde, og ifald Intet fra offentlig Side kommer herimod, at denne Accord staaer ved Kraft i det mindste i 10 Aar.

C H Hubner Rasmus Hansen Jens Chr. Jensen Knud Poulsen
Niels Pedersen Peder Jensen

1863 d 27. Marts var Sogneforstanderskabet samlet på sædvanlig Sted.

1. Alle Kommune Regnskaberne bleve fremlagde og reviderede og underskrevne.
2. Ifølge et Brev af Amtet af 2. Marts skulde der vælges Jordboniteringsmænd, da valgperioden var udløben den 1. Mai d.A. og dertil blev gienvalgte Gaardeier Niels Poulsen af Røgen og do Niels Lyngholm af Farre, som blev indmeldt til Amtet (*13.Apri*); og ifølge samme Brev skulde foretages Valg på Forligsmæglere i Tyendesager fra 1. Aug. d. A. og til den Tid indsendes. Hertil bleve gienvалgt Gaardeiere Niels Poulsen af Røgen og Jens Nielsen af Lyngby.

Endvidere blev bestemt at Sogneforstanderskabet tilligemed Sognefogederne skulde den 7. April kjøre omkring paa Pastoratets Vei og eftersee dem.

C H Hubner Knud Poulsen Rasmus Hansen Jens Andersen
Jens Chr. Jensen Peder Jensen Niels Pedersen

Ifølge Foranstaaende kjørte Sogneforstanderskabet og Sognefogederne omkring paa Pastoratets Veie og eftersaa dem og følgende Bestemmelser toges med Hensyn til Samme:

Hvad Sporup Sogn angaaer:

1. Veien fra Farre til Røgen-Sporup Vei /eller Farre Kirkevei og til Sporuplund/:

Denne Vei var i en meget daarlig Tilstand og trænger til en Grundforbedring paa mange Steder, ja de fleste. Da Randers Rye Landevei nu, hvad Røgen og Sporup Sogn angaaer, tages ind under det Offentlige, formeente Sogneforstanderskabet samt Sognefogeden for Sporup Sogn, at da de Beboere af Farre, som ikke have Veistykke paa bemeldte Randers Rye Vei, ville komme til at deltage i Omkostningerne ved Overdragelsen, saa burde de Beboere, som paa denne havde deres Veistykker, tage Deel i de Veistykker, som første have paa bemeldte Kirkevei m.m., og at derfor denne Vei burde omdeles snarest muligen. Naar dette er iværksat, maa Veien af hver især sættes i forsvarlig Tilstand, Grøvterne oprendses saaledes at Vandet ikke kan staae i dem; Veien Høines i Midten, da strax godt planeres og hele Veien et ordentligt Lag Gruus paakjøres. Dertil udsees en Gruusgrav, som taxeres til aarlig Godtgjørelse derfor til Eierne. Steenkisterne eftersees, renses og repareres.

2. Veien fra Præstebroen /Røgen Skjæl/ ad Svenstrup:

Ved Kirken paa Bakken dertil, bortskaffes alle de store Steen i samme, og dette Stykke høines da i Midten, Grøvterne renses, og en Del Gruus paakjøres saavel der, som ved omkring Rasmus Pedersens Enges Have og Bakken op til Peder Gartner. Ligeledes renses Grøvterne og paakjøres Gruus derfra forbi Madam Hansen til Sporuplund. Derfra til Byen planeres Hullerne, de store Steen borttages, og i Hullerne og paa de mindre gode Steder gruses. Veien fra Kirken til Svenstrup Skjel planeres, høines i Midten, gruses og Grøvterne renses.

Farre Veistykke på Lyngby Kirkevei maa grundforbedres med Høining i Midten, Grøvternes Rensning, god Gruusning, især det Stykke ved Broen, som er høist uforsvarlig. Lyngbyernes

- Veistykke på samme trænger ogsaa til Planering og Gruusning.
4. Farrernes Veistykke på Veien fra Røgen til Lykkestedet er overalt uforsvarligt, maa heelt grundforbedres, Grøvterne renses, Steenkisterne eftersees og maaskee en manglende sættes, Veien godt gruset overalt og dertil udseet en Gruusgrav, som taxeres o.s.v.
 5. Veien fra Lyngby til Røgen, hvad Lyngbyerne vedkommer: Paa Forten fra Byen til Svinget ved Kirkeveien /Mouritz Jensens Enkes veistykke /ligger i Midten af Veien en stor Steen, som maa borttages eller synkes godt, og paa dette Veistykke maa Grøvterne renses og Veien Gruses. Resten af Veien, fra Omdreiningen til Røgen Skjel er i daarlig Forfatning, Vandet staaer i Grøvterne, og disse maa derfor renses, at Vandet kan have Flugt. Et Stykke trænger til stor Forbedring, Hullerne der maa fyldes, Veien høines i Midten, samt godt gruses- og dette Sidste gjælder tildeels om hele Veien, den trænger overalt til Gruusning.
 6. Lyngby Veistykke ad Møgelby trænger til lidt Planering flere Steder og Gruusning, især fra M. Høiers Gaard af Møgelby til.
 7. Lyngby Vei til Klintrup trænger til lidt Eftersyn flere Steder ?? Gaden til Gruusning.
- Hvad Veien fra Farre til Voldby angaar, da er den for i aar sat i Bero, med lidt Eftersyn og Hullernes Jævning imod at der anvendes saa megen mere Forbedring paa den først anførte Vei fra Farre til Sporup, da Veien over Anbæk haves og vil vel i Sommer blive grundforbedret. Dog bør Voldby Veien derfor ikke forsømmes og vil næste Aar tages mere i Betragtning. Dette gjælder ogsaa Veien fra Farre til Skjørring Skou forbi Thomas Gregersen.

Hvad Røgen Sogn angaaer:

1. Veien fra Røgen til Lykkestedet. Christian Kammers Grøvt fra Mergelgraven ved Skolejorden er for dyb, derfor maa i samme nedlægges draeningsrør, ifald han ønsker Vandets Afløb derigjennem, og noget fyldes da i Grøvten; hans veistykke er ellers ganske godt og trænger kun til lidt Eftersyn. Det samme gjælder Jens Pedersens Enkes Veistykke till.Steenkiste, dog maa Grøvterne lidt oprensnes paa enkelte Steder. Sammes Stykke mellem begge Steenkister trænger til Grøvternes Oprensning

og Gruusning. Daniel Nielsens Veistykke mangler Grøvtrensning, lidt Planering og Gruusning. Jens Pedersens Enkes til Hus et hørende lidt eftersees og gruses. Præstegaardens modtager Peder Mikkelsen, Peder Hansen og Søren Pedersen i bytte mod deres Veistykke ned og forbi Røgen Skole og Førstnævntes i Vævergyde. Bemeldte Veistykke paa Lykkeveien trænger til Grøvternes Rensning, Veiens Høining i Midten og Gruusning.

Side 259 mangler!

Saaledes blev besluttet, at disse Udsættelser skulde være afhjulpne inden 1. Juni dette Aar. Alle Steenkister skulde eftersees paa Veikassens Regning og mueligen en ny sættes i Røgen Gade ved Opkjærselen til Søren Nielsen. Baks Gaard for at føre det derfra nedflydende Vand over paa den modsatte Side i Grøvten der.

Hvad Steenkisterne angaaer i Røgen Sogn, da bleve de bortliciterede til Husmand Niels Sørensen/Poulsen/ i røgen til Oprensning, Eftersyn og Vedligeholdelse i 5 Aar mod den Sum 42 Rd, hvoraf hanerholde 10 Rd i de første 2 Aar, 8 Rd i de to følgende og 6 Rd for det sidste Aar. Mod denne Betaling efterseer han og omsætter alle de nu findende Steenkister, som ogsaa ifald nye sættes i den Tid; dog mod at han erholde særskilt Betaling for at sætte hver ny Kiste. Samme blev ogsaa tilslaaet Stengjærdet ved Skolens Have for 1 mk pr Favn, mod at han vedligeholde det i 3 Aar.

C H Hubner Knud Poulsen R. Hansen Jens Andersen Jens Chr. Jensen

Aar 1883 den 8. Juli var Forstanderskabsmøde paa sædvanlig Sted, og følgende Sager blev forhandlede:

1. Mathias Rasmussen mødte og forlangte lidt Korn til de to Børn, som han har af Karen Nielsdatter, og hvorfor han hidindtil havde faaet 11 Rd Qvartalet. Det blev bestemt, og hvorpaa han indgik, at han herefter /fra 1. Juli at regne/ skulde have 40 Rd aarlig og 4 skp Rug og 4 skp Byg for begge. Kornet ønskede han til Januar og Juli Qvartal.
2. Tørvelisten for 1863 blev forfattet og blev som forrige Aar. Ligeledes fastsattes hvad hver Enkelt af de Fattige skulde have.

C H Hubner Knud Poulsen Rasmus Hansen Jens Andersen Jens Chr. Jensen Peder Jensen Niels Pedersen

1863 d 1. October var Sogneforstanderskabet samlet paa sædvalgt Sted og følgende Ting forhandlede:

1. et Brev af 8. September fra Skoledirectionen om nogle Bemærkninger af Indstillingen til Skolevæsenet blev fremlagt. Ifølge dette paalagdes at mulctere for skoleforsømmelser, forespurgtes hvorfor der ei var afbetalt på Røgen Skoles Gjæld 1861 o.s.v., som blev besvaret, som findes i Konzeptbogen.
2. Begge Skoleligninger bleve lagde for 1863.

C H Hubner Peder Jensen Knud Poulsen Jens Chr. Jensen Rasmus Hansen Jens Andersen

Af Gruusgrave var udsatte for Røgen paa Præstegaardens Mark, hvorfor tilstedes en Godtgjørelse af 4 Rd aarlig og Størrelsen var ~ skp Land, Betalingen fra Begyndelsen af 1863. En ditto udsat paa Rødikgaardens Mark paa 10 Favne lang og 10 Favne bred til Veien fra Røgen til Lykkestedet og som blev udsat fra 1. Januar 1864, hvorover endnu ingen Taxation. En ditto paa Rasmus Hansens Mark i Klintrup for 3 mk 8 sk aarlig; tilgode for 2 Aar 1862 og 1863. En ditto paa Mouridz Jensens Mark i Lyngby for aarlig 1 Rd og har været brugt i to Aar /1862 og 1863/.

Efter Amtets Skrivelse af 21. December 1863 i Overeensstemmelse med foreløbig Lov af 12. December s.A. om Udredelse af Heste til Brug for Hæren skal Kommunen her eller 4. Lægd udrede hertil 2 Heste, som skulde være rede til Mynstring d 11. Januar 1864 og hvoraf den ene maa være tjenlig til Ridebrug. I den Anledning var Sogneforstanderskabet samlet d. 28. Decbr. S.A. for at forsøge disse Heste liciterede bort, men da Buddet ikke kunde gaae under 448 Rd for dem begge, blev bestemt, at i dag d 31. Decbr. skulde de møde, som havde Heste at sælge og da forsøges at kjøbe de to Heste. Der blev vedtaget at stille 6 Heste, og at deraf kunde de to udtages af Mynstrings Kommissionen og at de, som mødte, og ikke fik deres antagne, skulde have 1 Rd i Reiseomkostninger. Hestene blev kjøbte kun paa den Betingelse, at naar de bleve antagne af

Mynstreingskommissionen, skulde de have den accorderede Sum. Af de fremstillede Heste, og som antoges for tjenlig til at stille, vare:

som Trækheste. Sognefoged Rasmus Jensen i Klintrup følgende tvende:

1.	en rød Hoppe til Købesum	145 Rd
2.	en rød hest do
som Rideheste, Gaardmand Anders Mikkelsen, Røgen	195 Rd
3.	en sortebrun Hoppe til Købesum
Gdmd Christian Christensen, Farre	230 Rd
4.	en mørkebruun blisset Hest
Gdmd Peder Christiansen i Røgen	207 Rd
5.	en sort Hoppe	194 Rd

Betingelserne var at de Heste, som vare bedst Køb fremstilles først, altsaa i den Orden: 1-5-2-4-3

Som Kommission for Købet og Bedømmelsen af Hestene i Dag vare udvalgte Hr. Høier, Østergaard, Jens Bak og Peder Mikkelsen. Til at møde ved Fremstillingen af Hestene i Skanderborg for Forstanderskabet blev udvalgt Gaardmand Niels Lyngholm af Farre og Gaardmand Peder Mikkelsen af Røgen og tilstedes derfor i Reiseomkostninger 6 Rd, eller hver 3 Rd. Saaledes forhandlet den 31. Dcbr. 1863.

C

C H Hubner Knud Poulsen Rasmus Hansen Jens Chr. Jensen Jens Andersen Peder Jensen

Dannebrogssordenens Hæderstegn

Dannebrogssordenens Hæderstegn afløste i 1952 Dannebrog mændenes Hæderstegn, der er et sølvkors, der kan tildeles bærere af Dannebrogssordenen.

*Et eksempel af
"Dannebrogsmændenes
Hæderstegn" fra Frederik 6.s tid.
Udstillet på Rosenborg Slot*

Dannebrogsmændenes Hæderstegn blev indstiftet i det åbne brev af 28 juni 1808 af Frederik d. 6., og det blev tidligere ofte benævnt "Sølvkorset". Ifølge anordningen for disse, dateret 28. januar 1809, skulle Dannebrogsmændenes Hæderstegn, hvis bestemmelser her nærmere fastsættes, kunne tildeles "enhver, der ved klog og redelig Stræben for Brødres Vel og ved ædel Dåd i en engere Kreds har gavnet Fædrelandet". Korset, der er helt af sølv, bærer samme devise og inskriptioner som Ridderkorset og bæres i samme slags bånd uden roset på venstre kjoleopslag.

Tildeling

Fra 1808 blev Dannebrogsmændenes Hæderstegn i praksis tildelt som påskønnelse for en indsats, som ikke kvalificerede til laveste grad - Ridderkorset - af Dannebrogssordenen, men det udviklede sig hastigt til også at blive en tillægsudmærkelse. Fra 1812 kunne Dannebrogsmændenes Hæderstegn således også

tildeles dem, som allerede havde fået Dannebrogssordenen.

I praksis fungerede Dannebrogsmændenes Hæderstegn da som en grad mellem riddergraden og kommandørgraden i Dannebrogssordenen. Situationen var dermed den, at Hæderstegnet både fungerede som en selvstændig udmærkelse, der typisk gives til embedsmænd af lavere rang, f.eks. sognefogeder, overlærere, stationsforstandere, rådmænd, postmestre, fyrpassere osv., og som en til lægsudmærkelse i Dannebrogssordenen. Desuden blev Ordenskapitlets medlemmer tildelt Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

Dannebrogsmændenes Hæderstegn blev også tildelt veteraner fra Treårskrigen og 2. Slesvigske krig i en særlig udgave, hvor hullerne mellem kronens bøjler ikke var udskåret.

Dannebrogsmænd Peder Christian Sørensen

Levnedsbeskrivelse :

Jeg er født i Farre, Sporup sogn, 19. maj 1838, søn af gdr.m. Søren Jørgensen og hustru Mette Lyngholm, førhen af Farre. Efter at have gået i skole i Farre hos for længst afdøde lærer Gam, kom jeg efter min konfirmation til Ormslev som tjenestekarl, efter et ½ års tid vendte jeg tilbage til Farre, hvor jeg tjente forskellige steder.

Undertegnede veteran fra 1864, af-tægtsmand Peder Christian Sørensen af Røgen pr. Sporup, der undes 12. juni d. år allernådigst er blevet ud-nævnt til Dannebrogsmænd, tillader mig herved allerærbødigst, at meddele følgende om mit liv bl. a. hos daværende vejinspektør Christian Dein.

I foråret 1861 blev jeg indkaldt til militærtjeneste, og kom som rekrut til Kiel og blev ansat ved 8. Regiment, 1. Kompagni, først på skolen som nr. 60, senere efter skolen som nr. 229.

I efteråret 1862 blev jeg permitteret og rejste hjem til Farre.

Ved forårstid 1863 blev jeg indkaldt til Kiel til manøvre, og derefter oversat til Slesvig. Ved krigens udbrud blev jeg atter indkaldt til Kiel i november 1863, herfra blev vi forsat til Eckernförde, og marcherede videre til Flensborg, og derfra blev vi indkvarteret i Sønderborg. Et par dage senere blev vi beordret til Dybbøl, hvor vi forrettede vagttjeneste i skanserne i nærheden af Dybbøl Mølle og bl.a. i skanse 1 og 2.

Vor oberst Wiberg blev skudt den 17. marts 1864, og vor kaptajn Grønlund blev ansat som bataillionskommandør i hans sted. Under angrebet 18. april befandt vi os ovre på Fyn for at gøre vagttjeneste og kom senere til Sjælland, hvorfra vi blev permitterede den 18. august 1864. Derefter rejste jeg hjem til Farre.

Den 28. oktober 1866 indgik jeg ægteskab med Mette Marie Rasmussen af Røgen, datter af skovfoged Rasmus Sørensen og hustru Karen af Røgen. Min hustru døde 4. august 1889. I august 1891 indgik jeg nyt ægteskab, nemlig med Ane Marie Jensen af Laming, hun døde i august 1924. I mit første ægteskab har jeg 9 børn, hvoraf en datter er død. I mit andet ægteskab har jeg ingen børn. Jeg bor fremdeles i mit gamle hjem, her i Røgen hos min søn Søren Sørensen og hans hustru, der ejer gården nu. Jeg nyder her en god alderdom, får en god og omsorgsfuld pleje, og kan glæde mig ved et i forhold til min alder godt helbred.

Allerærbødigst

Peder Sørensen
Røgen pr. Sporup, den 8. juli 1925

Peder Christian blev født d. 19. maj 1838 på "Damgård" i Farre, en gammel slægtsgård og blev døbt 24. juni i Sporup kirke, forældre Søren Jørgensen og Mette Pedersdatter Lyngholm, gudmor og faddere var gdr.m. C. Pedersens kone i Farre, gdr.m. P. Jørgensens kone, gdr.m. P. Lyngholm, tjenestekarl N. Lyngholm og boelsm. Jørgen Christensen, alle af Farre.

Damgårdens ejer:

Peder Pedersen, skøde 1650, gift med Maren Rasmusdatter

Peder Pedersen, ½ gård, 1688, død 1721, 64 år, gift 1714 med Birgitte Jensdatter

Jens Hendriksen, ½ gård, 1718

Jørgen Hendriksen fra Sjelle, død 1760, 67 år, gift 1722 med enken Birgitte Jensdatter.

Søn:

November 1756: Jens Jørgensen i Farre får husbondhold på faderen Jørgen Hendriksens, formedelst alder og skrøbelighed, afstandne selvejergård i Farre, med vilkår, at de bliver samlet under en husholdning, for det første til gårdens bygning, som er 39 fag hus, kommer i stand. Hkorn 3-5-1-1/2 alb. Og af nedlagte Farregårds jord 1 skp. 2 alb.. Betaler for kendelsen 3 Rdr. Annammed til besætningen 6 b. 4 k. 8 ungd. Og 8 får.

Jens Jørgensen, død 1768, 40 år, gift 1. gang 1751 med Maren Andersdatter, gift 1756 2. gang med Ane Jensdatter, død 1757, gift 2. gang 1757 med Ane Sørensdatter Høst.

Søren Jørgensen fra Labing, gift 1770 med enken Ane Sørensdatter Høst død, 1801, 79 år.

Stedsøn:

Jørgen Jensen, død 1805, 46 år gift 1790 med Karen Christensdatter.

Christen Thomsen, Voel, gift med enken Karen Christensdatter, død 1850, 80 år.

Stedsøn:

Søren Jørgensen, død 1871, gift 1827 med Mette Pedersdatter Lyngholm, død 1877.

Her voksede Peder Christian op sammen med sine søskende, halvsøster Ane Catrine født 1824, (hendes moder Ane Pedersdatter døde i 1827, og derefter giftede faderen Søren Jørgensen sig med Mette Pedersdatter Lyngholm i 1827), Jørgen født 1829, Ane født 1833 og Peder født 1835.

Ved konfirmationen i 1853 fik Peder Christian karakteren tg og mg i opførsel. Tjente forskellige steder, indtil han 1861 blev indkaldt til rekrut i Kiel, hvor han var soldat i 18 måneder.

I november 1863 blev han indkaldt til krigstjeneste og var med på vagtposterne ved Dannevirke i de kolde vinternætter. Han var med på "Retiraden" fra Dannevirke mod Sønderborg med hårde strabadser, soldaterne måtte døje på tilbagetoget, især da de ofte af den tysksindene befolkning blev taget imod med hån og foragt. Peder Christian har været med til mange småfægtninger, men den hårdeste dyst, han var med til, var på Dybbøl den 17. marts.

Efter krigen blev Peder Christian gift i Røgen kirke den 28. oktober 1866 med Mette Marie Rasmussen fra Røgen, derefter fik de en lille gård i Voel. Her blev de første 6 børn født, Søren den 6. december 1866, Caroline den 4. maj 1868, Mette Kirstine den 14. april 1870, Rasmus den 15 april 1872, Peder den 21 februar 1874 og Jørgen

den 29 marts 1876. Efter 10 år flyttede familien til Røgen, hvor Peder Christian overtog svigerfaderens gård på Toustrupvej 80. Her fik ægteparret 3 børn, Karen den 24. maj 1879, Mette Marie den 1. marts 1881, død 19 år i år 1900 og Peder Christian den 6. marts 1884.

Foto fra 1935 - Toustrupvej 80. Gården ligger på matrikel 17a. Fra venstre mod højre; Tage, Marie, Kirstine og Karen Sørensen.

I 1889 mistede Peder Christian sin hustru Mette Marie, der var mindreårige børn, og i 1891 giftede han sig med Ane Marie Jensen, født 1843 i Sinding, hun døde i 1924. Den ældste søn Søren overtog gården muligvis omkring 1909, han blev gift med Ane Marie Pedersen, også kaldet Marie, i Haurum kirke 7. december 1909, Søren var da 42 år og Ane Marie 18 år.

Peder Christian og Ane Marie boede som aftægtsfolk hos Søren og Marie. Peder Christian havde den store sorg at miste 3 af sine sønner i året 1927, blandt andet Søren, de efterlod sig alle enke og flere børn.

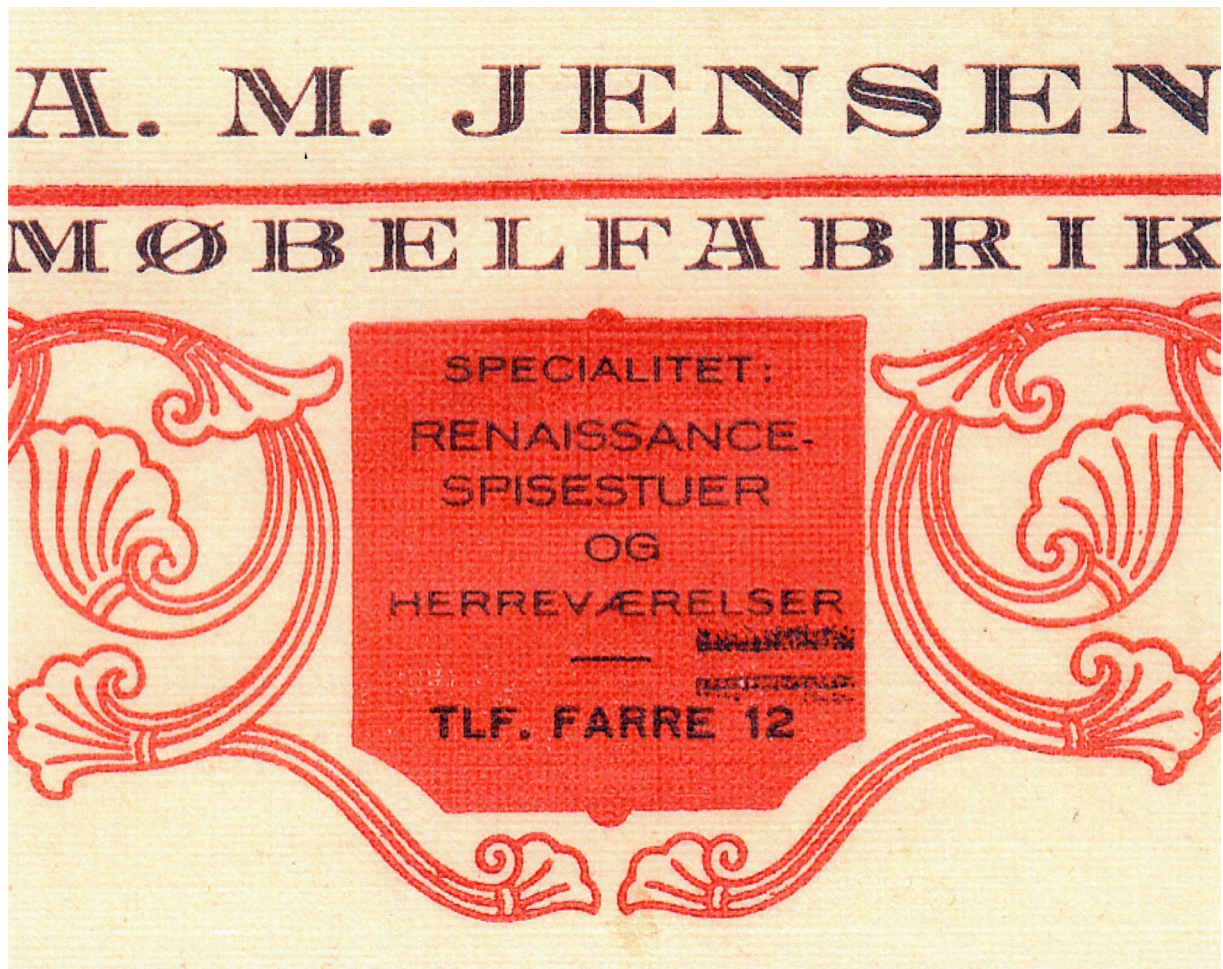
Luftfoto fra omkring 1940 - bemærk Hammelbanen i baggrunden.

Peder Christian Sørensen blev boende hos svigerdatteren, Sørenskone Marie, og fik her en god og trofast pleje. Da Peder Christian i 1929 blev 90 år gik han ofte sin tur, den halve kilometer ind til Røgen og forrettede små ærinder hos købmanden og håndværkerne.

Foto fra 1962. Marie Sørensen ved rokken.

Peder Christian døde den 8. oktober og blev begravet på Røgen kirkegård den 15. oktober 1930.

Historien om Anton Marius Jensen, der grundlagde Farre Møbelfabrik

Skrevet af Simon Jacobsen

Anton Marius (A. M.) Jensens fødehjem og forældre

Anton Marius Jensen blev født den 10. juni 1883 i et lille stråtækt bindingsværkshus, i dag Gl. Skanderborgvej 74, Farre. A. M. Jensens far, Hans Jensen, var kampestensmurer, og han satte også mange mure omkring kirkegårde. Blandt andet satte han muren omkring Skannerup Kirke. Senere blev han ringer og graver ved Sporup Kirke. Hans Jensen blev født den 3. august 1853 i Røgen. Han blev gift med Ane Marie Kristensen den 19. november 1880 i Sporup Kirke. Ane Marie blev født den 2. oktober 1848 i Sjelle, og døde den 6. januar 1918.

Faderen blev dræbt af lyn, og barndomshjemmet brændte ned

Lørdag den 14. juli år 1900 brød der pludselig et uvejr løs over Farre. Det lignede og tordnede, og lynet slog ned i familiens lille strå-tækte bindingsværkshus. Hele familien var samlet i faderens, Hans Jensens husflidsværksted i enden af huset, da lynet slog ned; det ramte og dræbte faderen. Lynet ramte endvidere moderen, Ane Maries fødder og tændte ild i de filtsko, hun havde på, men hun kom dog ikke til skade. Moderen og familiens 3 sønner, Anton Marius, Magnus og Jens, kom ud af huset uskadte, og de nåede også at få båret faderen ud af det brændende hus, før der var ild i hele bygningen, som nedbrændte til grunden.

Arbejdslivet begyndte på landet

Arbejdslivet begyndte ved landbruget, hvor A. M. Jensen tidligt kom ud at tjene som landsbrugsmedhjælper på et par store landbrug i Farre: Sporuplund og Søgården, som faderen til en af hans skolekammerater, Søren Sørensen, ejede.

Møbelspiren fik gode vækstbetingelser i Aarhus

Den møbelspire, som begyndte at vokse frem i faderens husflidsværksted i Farre, fik for alvor gode vækstbetingelser.

A. M. Jensen lærte fra bunden det, han gerne ville under læretiden i Aarhus: at producere møbler. Han kom i lære hos en rigtig møbelsnedkermester med eget møbelsnedkeri, hvor der produceredes smukke og velforarbejdede møbler.

A. M. Jensen som ung.

Læretid hos snedkermester og stolemager

I samråd med sin far og efter eget ønske gik A. M. Jensen i lære som 15-årig hos snedkermester og stolemager Ole Bach Sørensen i 1898. Bach Sørensen var en ung mester på 32 år, der havde overtaget virksomheden i Frederiksgade 20 efter snedkermester V. Jørgensen i 1894-95. A. M. Jensen var givetvis hans første lærling. Bach Sørensen havde et møbelsnedkeri og en møbelforretning. I vejviseren (datidens telefonbog), kunne man læse: O. Bach Sørensen, Frederiksgade 20, Møbel-Etablissement anbefaler et righoldigt lager af smukke og velforarbejdede møbler. Snedkerarbejdet såvel som alt polstret arbejde udføres på egne værksteder. Han drev forretning og værksted frem til 1933. Som et lille kuriosum kan man også læse ud af vejviseren, at O. Bach Sørensen fik telefon i 1899, nummeret var 722.

Grundlæggende undervisning på Aarhus Tekniske Skole

Der var opført en teknisk skole i Aarhus i 1884 for lærlingeundervisning, og det er helt sikkert, at A. M. Jensen var elev på denne skole under sin lærlingetid og sugede så megen viden til sig, han kunne.

Gift med Anna Kathrine fra Fårevejle

Anna Kathrine Nielsen flyttede som ung pige fra Fårevejle på Sjælland til Hammel, hvor flere medlemmer af hendes familie boede. Hun kom i huset hos dyrlæge Jørgensen som tjenestepige og mødte Anton Marius Jensen i dyrlægehjemmet. De to unge blev gift i Sporup Kirke den 21. november 1906. Ægteparret Jensen lejede sig ind hos vognmand Andreas Hansen og hans hustru, Stine, med hvem de delte køkken. Det var dér, deres første barn, Niels Peter, blev født i 1907. To år senere byggede A. M. Jensen 'Det hvide hus', den store flotte villa, hvor familien boede, indtil Anna Katrine døde i 1973.

Etablerede egen virksomhed 1. marts 1907

Som 23-årig i 1906 vendte A. M. Jensen tilbage til Farre for at etablere egen virksomhed, et lille snedkeri, som blev startet 1. marts 1907. Han byggede selv det lille værksted, der lå yderst i haven på Gl. Skanderborgvej 64. Den første tid lavede A. M. Jensen

kommoder, klædeskabe, borde og stole. Når man blev gift på den tid, bestod møblementet af to senge, et klædeskab, en kommode, et bord og fire stole. Det gik ikke lang tid, før A. M. Jensen indså, at han måtte lave seriemøbler. Han tog kontakt med nogle møbelforretninger og producerede forskellige møbler til dem. Senere blev der fremstillet spisestuer på den lille fabrik, som snedkerværkstedet udviklede sig til. I 1918 brændte fabrikken, det var en lille beskeden bygning. Man fjernede resterne af den gamle fabrik og byggede en ny i to etager.

Farre Møbelfabrik 1918

Renæssance egetræsmøbler

Omkring 1920'erne begyndte A. M. Jensen at fremstille egetræsmøbler, blandt andet de kendte renæssance-spisestuer. Der blev brugt massive egetræsplanker til møblerne. Bibelske motiver blev håndskåret rigtig dybt ned i træet på blandt andet lågerne til vitrineskabe og skænke. Fabrikkens speciale var renæssance-spisestuer og herreværelser, men den producerede også mange andre møbeltyper. Det var meget fornemme møbler, som også havde en høj pris. På det tidspunkt var der ansat 5-6 mand, som pro-

ducerede fire spisestuer ad gangen, dog sådan at en efter en blev færdig. 1924 brændte fabrikken igen; den blev genopført i to etager, og så blev der bygget en vinkelfløj til. I november 1925 var 15 mand beskæftiget med at fremstille de fine møbler.

Møbeludstilling på Teknologisk Institut i København 1924

Snedkermester A. M. Jensen havde en af sine mønsterbeskyttede spisestuer udstillet på Teknologisk Institut i København i september 1924. De smukke møbler blev beundret af mange mennesker. A. M. Jensen var også godt tilfreds, da han drog hjem fra udstillingen med masser af bestillinger i lommen.

Etablerede eget billedskærerværksted

Billedskærerarbejdet blev de første år lavet hos billedskærer i Aarhus, men i 1926 blev der ansat en billedskærer på fabrikken. Det var en ganske ung mand, Johannes Christensen fra Aarhus. Der blev indrettet et billedskærerværksted i A. M. Jensens fødehjem, Gl. Skanderborgvej 74, hvor Johannes Christensen flyttede ind sammen med hustruen, som han lige var blevet gift med.

Motiver fra B. S. Ingemanns historiske romaner

Motiverne på de flotte renæssance-spisestuer blev udvidet fra bibelske motiver til også at omfatte motiver af danske folkeviseskikkelser som f.eks. nationalhelten Niels Ebbesen, der fik brød af en gammel kone, da han var på vej til Randers for at dræbe den kullede greve, grev Gerhard den 3. af Holsten, og af Svend Trøst der havde løsnet plankerne i Randersbroen over Gudenåen, så helten efter drabet på grev Gerhard kunne ride ud af byen og Svend Trøst derpå bryde broen ned bag ham, så den kullede greves folk, der kom efter ham, ikke kunne komme over. Motiverne blev taget efter billederne i salmedigteren og forfatteren B. S. Ingemanns historiske romaner. A. M. Jensen stod selv for at udvælge motiverne sammen med billedskæreren.

Ingen fuskere

Det var almindeligt kendt, at håndværkere, der ikke kunne deres fag til bunds, ikke blev gamle i gårde hos A. M. Jensen, men også, at de lærlinge - og det blev efterhånden talrige - der lærte snedkerfaget på Farre Møbelfabrik, altid rangerede øverst på listen, når

svendeprøverne blev bedømt. A. M. Jensen havde fra barnsben fået indpodet betydningen af den håndværksmæssige kunnen og lært at værdsætte et gedigent stykke arbejde. Det var førsteklases kvalitetsmøbler, der blev fremstillet på Farre Møbelfabrik gennem alle årene; det håndværksmæssige var i højsædet. Når et læs møbler forlod, fabrikken, var der ikke noget at sætte en finger på - alt var i orden.

Kun gode og velrenommerede møbelbutikker

A. M. Jensen skabte en sådan respekt omkring sit firma, at han i den stadig stigende kundekreds faktisk havde råd til at udvælge de møbelbutikker, han ønskede at handle med. Da Farre Møbelfabrik var blevet et af de mest kendte og ansete møbelsnedkerier i Danmark, blev det kun gode og velrenommerede butikker, blandt andre Christian Rasmussen, Randers, der kunne skilte med, at de forhandlede møbler fra A. M. Jensen i Farre.

Poul Reumert havde et komplet møblement fra Farre Møbelfabrik

Som et kuriosum kan nævnes, at en af landets kendteste skuespillere gennem tiden, Poul Reumert, havde et komplet møblement fra Farre Møbelfabrik i sit hjem. Han har sikkert ikke vidst, at A. M. Jensens svigersøn Otto Petersen ofte blev forvekslet med ham, idet Otto Petersen lignede Poul Reumert, som kunne han være hans søn.

A. M. Jensen skænkede orgelpulpitur til Sporup Kirke

I 1935 skænkede og opstillede A. M. Jensen et orgelpulpitur til Sporup Kirke. Det var fremstillet efter tegning af M. B. Fritz og søn. Pulpituret, der blev lavet til orglet og eventuelle sangere, står frit i kirkerummet på fire rektantede stolper mod midtergangen samt en ekstra i nordvesthjørnet, hvor opgangen er. På brystningen er der skårne relieffer med religiøse motiver, udført af billedskærer Johannes Christensen, Farre. Både billedskærer og snedkermester er opført i "Kunstner- og håndværkerregister for danske kirker", se side 6633 Snedkere og billedskærere - Christensen (- 1935 -) Farre 3585. Se også side 6644 Snedkere og billedskærere - Jensen, A. M. (-1935-) Farre 3590 note 49.

Farre Møbelfabrik 1937.

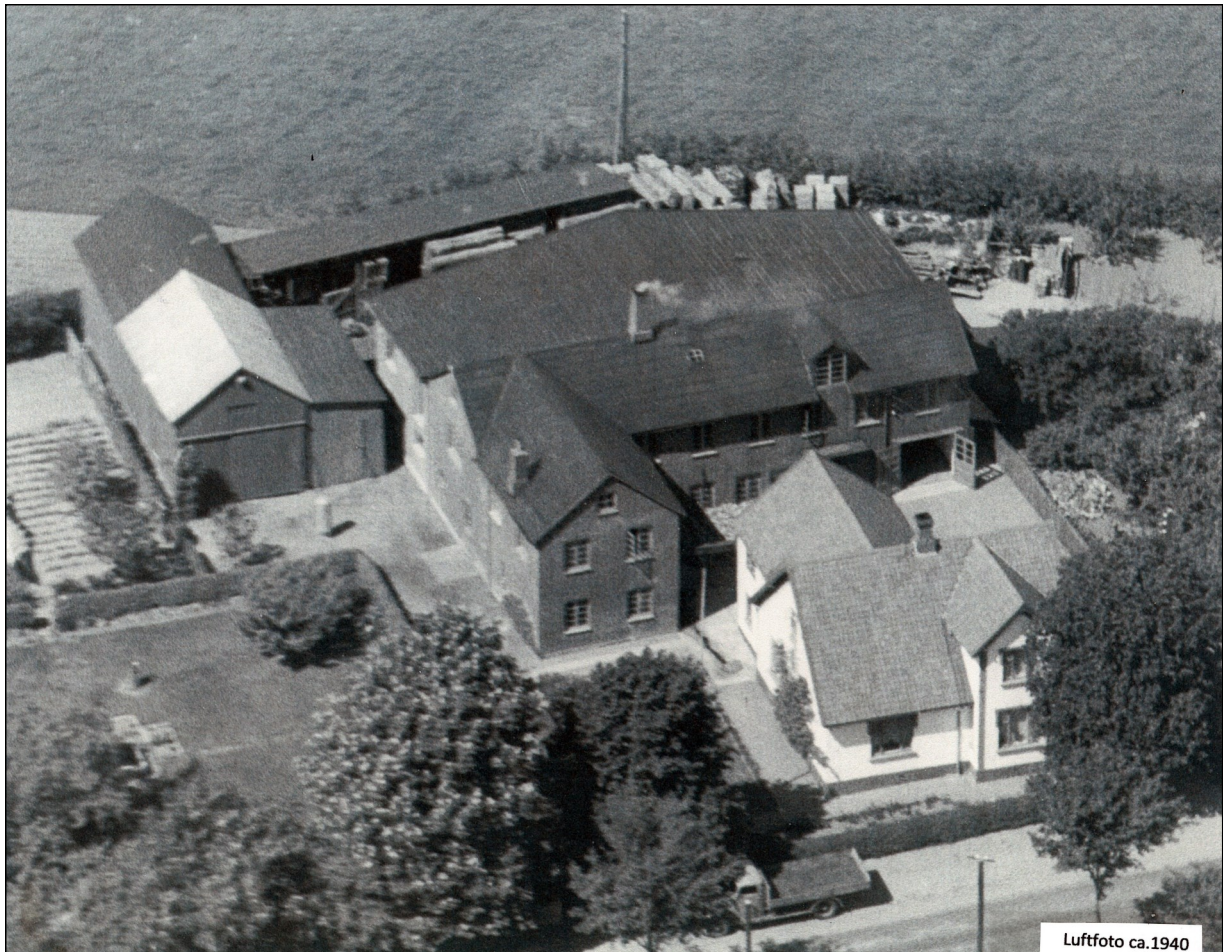
Stilskifte til klassiske stilmøbler i mahogni

Efterspørgslen efter de store tunge egetræsmøbler holdt sig til op i 1940'erne, men senere i dette årti blev den store mode de lette klassiske stilmøbler. A. M. Jensen var ikke særlig positiv indstillet på at omlægge produktionen; det var svært for ham at give afkald på sit livsværk. Han indså først, at der måtte en forandring til, da en af firmaets sælgere meddelte, at han ikke kunne sælge flere af de tunge møbler. "Men hvis I kan producere nogle lette stilmøbler, så kan jeg sælge dem," sagde han.

Udstillingen Tidens Møbler i Forum

Gennem en årrække blev der arrangeret møbeludstilling i Forum: 'Tidens Møbler'. I en artikel i Berlingske Tidende den 28. maj 1942 var der nogle betragtninger i anledning af udstillingen med overskriften 'Hvorfor netop Renæssance?' Skribenten skrev, at de udstillede møbler faldt stort set i to grupper. Den første gruppe kaldte han de moderne møbler, som uden tvivl var udtryk for tidens smag og kultur. Den anden gruppe sammenfattede han som renæssance-

imitationer og fortsatte med at skrive, at der fandtes et begrænset marked for disse møbler. Ud af de 92 stande var 18 med deciderede renæssance-møbler plus mange andre, som var påvirket af denne stil. Hele artiklen var et opgør med renæssance-møbelstilen. Så meget tyder på, at sælgeren havde ret.

Farre Møbelfabrik. Luftfoto 1940.

Hepplewhite spisestuer

Sønnen Peter Jensen havde lavet tegninger til Hepplewhite-møbler, som han havde liggende i flere år. Efter at sælgeren havde fortalt, at han kunne sælge lettere, klassiske møbler, sagde A. M. Jensen til sønnen: "Ja, men vi har da tegningerne klar, ikke Peter?" Peter hentede straks tegningerne, som hans far ikke tidligere havde vist interesse for, og det blev straks bestemt, at de skulle gå i gang med at producere Hepplewhite-spisestuer i mahogni. Det viste sig straks, at disse møbler var enestående, og de slog vældig godt an. A. M. Jensen blev også meget begejstret og stolt, da ordrene be-

gyndte at strømme ind på sønnens nye møbler. Peter Jensen havde tegnet en komplet spisestue med diverse tilbehør, inspireret af den engelske møbelarkitekt Hepplewhite.

Generationsskifte ved A. M. Jensens død i 1954

Den 3. december 1954 døde A. M. Jensen, og to af sønnerne, Peter og Arnt, som var udlært og arbejdede på fabrikken, videreførte fabrikken, der nu havde 14 ansatte, for deres mor i de næste par år. 1956 overtog Peter Jensen fabrikken, og året efter etablerede Arnt Jensen egen møbelfabrik i Odder, Odder Sengefabrik.

Leverandør til ambassader og præsident bolig

Farre Møbelfabrik havde flere ambassader og lignende som kunder. I 1956 leveredes der et 9,5 meter langt specialtegnet bord med plads til 40 spisende gæster og et tilsvarende antal Hepplewhite-stole og diverse tilbehør til taffelsalen i den islandske præsidents gemakker.

Aktiv lokalpolitiker

Udover arbejdet på fabrikken fik A. M. Jensen tid til at deltage i det lokalpolitiske arbejde og var i mange år sognerådsformand for Røgen-Sporup Kommune.

Kirkens mand

Hver søndag sad A. M. Jensen på sin faste plads i Sporup Kirke og lyttede til sognepræstens budskab og deltog i salmesangen. Han var også aktiv med i dét liv, der udfoldede sig i og omkring kirken. A. M. Jensen var opstillet til menighedsrådet af liste C helt op til 1949. Lige uden for kirkedøren står A. M. Jensens gravsten til minde om en af sognets store mænd, både i forretningsverdenen, det politiske liv og livet i kirken.

Odd Fellow bror og patriark i Skjalm Hvide Lejr

Alt hvad A. M. Jensen involverede sig i, fik hans fulde opmærksomhed. Det gjaldt også hans medlemskab af Odd Fellow, Esbern Snare Logen i Aarhus, hvor han ikke forsømte ét møde, siden han blev indviet som logebroder nr. 285 i Odd Fellow broderloge nr. 32, Esbern Snare, den 30. maj 1927.

Hurtigt fik han tildelt loge ordenens 1. grad "Venskabsgraden" den 5. september 1927. Derefter fulgte ordenens 2. grad "Kærlighedsgraden", som han fik tildelt den 14. november 1927, og endelig ordenens 3. grad "Sandhedsgraden" den 9. januar 1928. Der findes også en overbygning til Logen, det er Skjalm Hvide Patriark Lejr nr. 4, som han blev kaldt til den 10. februar 1932. Den 29. september 1952 tildeltes han Odd Fellow Ordens 25 års Hæderstegn.

Møderne i logen afvikledes efter en fast dagsorden bestående af de daglige ordensmæssige forhold og det såkaldte gradearbejde, der er et forum for etisk belæring. Derudover holdtes der foredrag med dagsaktuelle, informative eller kulturelle emner af egne eller fremmede foredragsholdere. Møderne afholdtes hver mandag kl. 19.30 i perioden fra september til maj.

Derudover var der sammenkomster og udflugter for brødrene samt deres nærmeste familie og venner. Bl.a. blev der holdt nytårsloge, forårsfest, sommerudflugt, julestemning og juletræsfest. Hvert år skænkede A. M. Jensen et af de flotte egetræs-tobakskabe, som blev produceret på fabrikken, til den årlige julefest, hvor det blev bortloddet til et velgørende formål.

Der blev sat stor pris på selve samlingerne i logen af A. M. Jensen, men også på det sociale samvær i samlingsstuen inden møderne og i selskabslokalet, hvor logebrødrene nød en lettere anretning. Her blev der lagt vægt på, at alle kunne få tid til at sludre sammen på tværs af dagligdagens problemer og forskellige opgaver, og der blev i tidens løb knyttet mange varige venskaber. Ved A. M. Jensens indvielse i 1927 var der 172 brødre i logen, og ved 50 års jubilæet i 1952 var der 208, så det var et par hundrede mennesker, han var stærkt knyttet til gennem årene i logen.

Odd Fellow Ordenen lægger vægt på et lighedsprincip, hvorfor brødrene bærer en ensartet påklædning. Til logemøder bærer de mørkt tøj og hvid skjorte. Til gradearbejde eller ved særlig festlige lejligheder er de i kjole og hvidt.

A. M. Jensen var stærkt medvirkende til, at Esbern Snare Logen i Aarhus i dag er meget velhavende (den fjerderigeste i landet) på grund af købet af ejendommen Skjernvej 1 i Aarhus i 1950 for "kun kr. 150.600". Denne ejendom, der i dag er top-moderniseret, indeholder 12 lejligheder og 8 klubværelser.

Agnete, Otto, bedstemor, Arnt, Ruth, Hans, bedstefar, Peder og Tove.

Stor familie

A. M. Jensen og Anna Katrine fik fem børn: sønnen Peter der drev fabrikken videre, sønnen Arnt som blev møbelfabrikant i Odder, sønnen Hans der var dyrlæge i Tørring, datteren Agnethe der var læge og hjertespecialist i Aarhus, og datteren Erna som blev gift med førstelærer Otto Petersen og boede i Silkeborg.

Børnebørn fortæller om deres bedstefar

Nogle af de 12 børnebørn fortæller her om deres driftige bedstefar.

Sommeren 2013

Torbens minder fra Farre Møbelfabrik

Da jeg var en lille dreng på ca. 10 år, var dét at komme på ferie hos mine bedsteforældre noget helt specielt. Der var altid noget at se på ovre på fabrikken, hvor man lavede de skønneste egetræsmøbler med flotte udskæringer.

Mine bedsteforældres hus var et skønt hus med alt, hvad der på det tidspunkt hørte sig til. Der var ikke køleskab og fryser, men et spisekammer og kælderrum til fødevarerne. Når man gik ud ad bagdøren, var der kun få meter over til fabrikken. Nederste etage bestod af maskinhuset, og til højre, når man kom ind, var trappen op til 1. sal, hvor snedkerne stod ved deres høvlebænke.

Under trappen var garagen, hvor der holdt en stor 2-dørs Ford V8 med nummerpladen X 404. De 2 sæder foran var som store lænestole. Jeg tror, at min bedstefar var den første, der havde både telefon og bil. Man arbejdede også om lørdagen, og det sidste, lærlingene skulle gøre, inden de holdt weekend, var at vaske bilen, så den var flot til om søndagen, når mine bedsteforældre skulle i kirke. Min bedstemor havde sin egen sangbog med. Den har jeg i dag. Ligeledes havde hun sin flotte søndagskjole på. Når hun fik ny kjole, blev den altid købt hos Peter Jessen i Silkeborg, men altid sorte kjoler.

Ved savemaskinen stod den lille spinkle Larsen. Noget, jeg husker tydeligt, var en dag, da Larsen savede en pind forkert. Min bedstefar tog pinden og knaldede den ned på maskinen. Pinden knækkede, og Larsen røg 19 meter op i luften. Underligt at overvære for en 10-årig dreng. Larsen gjorde det jo ikke med vilje, men for min bedstefar var det forfærdeligt, at et stykke træ blev ødelagt. Den dag tror jeg ikke, at Larsen gik hjem med tørre bukser. Allerbagest i maskinhuset stod pudsemaskinen.

Jeg elskede wienerbrød. Det fik vi aldrig dér, hvor vi boede, i Naurved Holstebro, langt ude på landet. Det var dejligt, når jeg fik lov til at gå op til bageren og købe en stang. Når mine bedsteforældre besøgte os i Naur, medbragte de otte-ti stænger, som de havde bestilt dagen før, og som jeg måtte bestemme over!

Når jeg var på ferie, gik jeg også tit ned til billedskærer Christensen. Han røg som en skorsten. Han boede i bedstefars hus (som havde været oldefars og oldemors). Han havde lejlighed i den ene ende og værksted i den anden ende. Alt var afhængig af ham. Ingen møbler kunne blive færdige, før han havde gjort sit arbejde. Der var tit nerver på, men hvor var han dygtig. Spisestue med skænk og skab, tobaksskab og reoler med mere vidner om hans dygtighed.

Jeg har glæden af som 3. generation at have mine bedsteforældres spisestue. Den er mindst 75 år. Stolene har fået nyt betræk, og hver dag minder den mig om mange skønne ting. Mine bedsteforældre sad altid for hver bordende. Når jeg var på ferie, var min plads nede ved min bedstemor på den lange side. Ofte fortalte jeg noget, som irriterede min bedstefar. Det satte min bedstemor en dæmper på ved at træde mig over foden. Så var jeg klar over, at jeg skulle tie, og vi undgik min bedstefars vrede. Han kunne jo ikke se, hvad der foregik under bordet.

Når jeg var på ferie sov, jeg næsten altid på min mosters værelse. Hun var flyttet hjemme fra for mange år siden, efter at hun havde læst til læge. En aften, da jeg var kommet i seng, blev det pludselig uvejr med lyn og torden. Jeg blev bange og løb over til mine bedsteforældres soveværelse. Da jeg åbnede døren, var min bedstefar ved at tage sine natbukser på. Han blev vred, og jeg fik at vide, at her banker man på, inden man lukker op. Det tænker man ikke på, når man er bange og kun 10 år.

Alle mine bedsteforældres børnebørn fik i konfirmationsgave et armbåndsur til 300 kr. Det var en flot gave på det tidspunkt. Mit ur var med brun læderrem. Jeg blev konfirmeret i 1954. Min bedstefar kunne ikke være med på grund af sygdom. Han døde samme år.

Han ville gerne se mit konfirmationstøj, så min mor tog mig med til Farre, hvor jeg kom op i soveværelset, hvor min bedstefar lå - et smukt soveværelse med påklædningsrum. Her blev jeg vist frem i mit fine tøj med armbåndsur og det hele.

Torben Petersen

Ruths historie om hendes bedsteforældre i Farre

Ud af en søskendeflok på 4 er jeg den ældste. Min bedstefar havde et stort ønske om, at jeg blev født på hans fødselsdag den 10.juni - men det blev først dagen efter, den 11. juni. Da han hørte, at det blev en pige, sagde han til mine forældre: "Hun skal hedde Ruth", og så var det på plads. Min bedstefar ville komme til Naur med en lille seng, men først når der var blevet lidt ro på. Så jeg blev lagt i en tøjkurv indtil da, og den har jeg endnu.

Jeg har mange gode minder fra Farre Møbelfabrik og mine bedsteforældres hjem. Vi havde også en utrolig sød og kærlig bedstemor. Hun var meget omsorgsfuld og gjorde meget for os, meget smilende var hun, hvor min bedstefar var mere alvorlig.

Og opføre sig ordentlig dét skulle man, sidde pænt ved bordet og meget andet - et plus til én senere. Et skønt hjem, dejlige omgivelser, og det var noget særligt at komme på besøg der. Jeg genkender meget af det, som mine søskende, Torben og Anna, har skrevet, som jeg ikke vil gentage. Det at holde ferie dér og at gå rundt på fabrikken var jo noget helt særligt, den duft der var af træ og behandlingsmidler, og så se, hvordan det startede med et stykke træ og endte med en færdig spisestue.

Det var også på Farre Møbelfabrik, jeg lærte min kommende mand, Axel Christensen, at kende. Han kom fra gården Skytskjærlund i Røgen og var så heldig at få en læreplads hos min bedstefar, da det var den vej, han gerne ville gå. Axel var selvfølgelig først på besøg med sin far for at se fabrikken og høre, hvad man evt. fik i

læreløn. Det var der ikke noget af; Axels far måtte betale for hans læretid i stedet. Hvor meget husker jeg ikke, men det gjorde han, og Axel blev en god møbelsnedker.

I 1958-59 forlod Axel Farre Møbelfabrik og startede Odder Sengefabrik i Rosensgade i Odder sammen med min onkel, Arnt Jensen (søn af A. M. Jensen). I slutningen af 1961 begyndte Axel egen fabrik i industrikvarteret i Odder, hvor byggeriet stod færdigt i første halvdel af 1962. Produktionen startede med spiseborde og blev senere udvidet med skænke. Min onkel Arnt forlod også senere Rosensgade og byggede ny fabrik i industrikvarteret i Odder og fortsatte med sengeproduktionen.

Axel forærede mig et flot skrivebord på min 45 års fødselsdag, og det har jeg stående i mit hjem i dag. Det er fremstillet på Farre Møbelfabrik i poleret nøddetræ med reol bagpå og med mange udskæringer. Skrivebordet er tegnet af den kendte møbelarkitekt Johannes Andersen i ca. 1946, og min mand købte det efter en annonce i Jyllands-Posten i 1984 fra et privat bo.

Axel fik fortalt, at Johannes Andersen præsenterede tegningen til skrivebordet for A. M. Jensen, min bedstefar, som vurderede dem, tøvede og mente, at det ikke var noget for ham. Arkitekten sagde hertil: "Nej, det er sikkert også for stor en opgave for Dem, Hr. Jensen". Denne bemærkning var nok til, at hr. Jensen, min kære bedstefar, kunne klare opgaven.

Det første skrivebord blev lavet efter de tegninger, der blev præsenteret, og er det bord, som jeg har stående. Derefter blev der lavet 20-25 stk., deraf nogle i eg. Man undlod dog fordobling af nogle udskæringer i hjørnerne. I det hele taget var Farre Møbelfabrik jo kendt i hele landet og ud over landets grænser for den stil, den kørte, og for kvaliteten.

Ruth Christensen

Kajas beretning om bedsteforældrene i Farre

Jeg er den, der husker mindst, idet jeg er den yngste af Erna, min mors børn. Hun var datter af møbelfabrikant A. M. Jensen.

Fra mit barndomshjem husker jeg kun ganske svagt besøgene af mine bedsteforældre.

Men mine forældres hjem var udstyret med alle de fine møbler fra min bedstefars fabrik, ikke bare spise- og dagligstue, men også kontor, soveværelse med mere, så vi voksede op med noget smukt at se på. Om det er derfor, at vi alle 4 har hjem i dag med fine møbler, ved jeg ikke.

Jeg husker min bedstefar som en statelig mand, én der havde autoritet, som jeg havde megen respekt for og nogle gange var lidt bange for. Når vi var på besøg hos mine bedsteforældre, var det forbudt os børn at tale ved bordet. Min bedstefar sagde: "Først når I får skæg, er det tilladt".

Min bedstemor var et ydmygt menneske med et meget kærligt sind.

Jeg husker tydeligt den meget specielle lugt af lak, når jeg gik rundt på fabrikken.

Mine søskende oplevede meget mere end mig, da de var der på ferie flere gange. Det prøvede jeg kun én gang; jeg blev sendt hjem efter et par dage, fordi jeg længtes så utroligt meget.

Jeg er stolt over, at min bedstefar, fra at cykle rundt med en værktøjskasse for at reparere folks vinduer, drev det så vidt, at han blev én af de møbelfabrikanter, som nød stor anerkendelse for stil og fineste kvalitet i hele landet.

Kaja Jacobsen

August 2013

Minder fra Farre Møbelfabrik

Mine bedsteforældre var meget kærlige og søde over for deres børnebørn. Når jeg var på ferie, så jeg virkelig op til dem. Bedstemor var en stille, rolig og altid smilende dame. Bedstefar havde altid travlt; der var nok at se til på fabrikken. Han var ordensmenneske, og vi børn skulle være dannede og tale pænt. Der skulle være en vis disciplin.

Bedstefar kendte ikke til fattigdom, og det smittede af på vores mor og os fire børn. Hvert forår når vi kom på besøg, sagde bedstefar, at vi kunne løbe ned til træskomanden, som boede to huse længere nede ad vejen, og få nye træsko. Det var altid en oplevelse. Når vi åbnede døren til butik-værkstedet, ringede der en mekanisk klokke. Der var fuglebure overalt med små fugle i flotte farver.

Der var mange fattige i Naur, hvor vi boede, men det mærkede vi ikke noget til. Bedstefar gav os det, vi manglede, han var jo en velhavende mand. Jeg husker mine ferier hos dem som en lykkelig tid. Bedstemor havde nok at se til, skønt der var ung pige i huset. Tre-fire lærlinge var på kost og spiste i folkestuen. På den anden side af vejen boede min morbror Peter, som også var ansat på fabrikken. Der overnattede lærlingene nede i hans kælder. Om lørdagen skulle de feje og rive omkring møbelfabrikken, og tit var de først færdige sidst på eftermiddagen.

Da jeg var otte år, skulle min mor på sygehuset og opereres i ryggen. Far kunne ikke have os alle fire hjemme, så jeg kom ud til mine bedsteforældre og blev meldt ind i skolen i Farre, da der ca. ville gå tre måneder, inden mor blev rask. Det var spændende. Jeg fulgtes med min kusine Inge i skole hver dag. Når jeg kom hjem, smurte bedstemor altid en franskbrød med honning til mig. Honning fik vi ikke hjemme.

Bedstefar så helst, at børn var velopdragne, så når vi spiste i spise-stuen sammen med ham om søndagen, måtte vi kun tale, når vi

blev spurgt, og man måtte ikke tale med mad i munden. Vi måtte heller ikke lægge armene op på bordet, for det signalerede dovenskab.

Det var altid spændende at komme over på fabrikkens værksted og se, hvordan de fine møbler blev lavet. Vi måtte hellere end gerne være der, bare vi ikke rørte ved noget. Medarbejderne mødte os altid med et stort smil. I rummet, hvor møblerne blev lakeret, var der en meget stærk lugt, som vi børn godt kunne lide. Dengang var der jo ikke noget, der hed udsugning.

Mine besøg hos mine bedsteforældre husker jeg den dag i dag som noget positivt.

Anna Mondrup

Røgen Forsamlingshus

Røgen Forsamlingshus historie begynder i 1893, hvor det første Forsamlingshus blev opført. For at forstå, hvorfor man ville opføre et forsamlingshus, er det nyttigt at kende lidt til den tids historie og samfundsmæssige forhold. For Røgen Forsamlingshus, og mange andre der blev bygget i samme periode, opstod ikke kun ud fra et ønske om at have et sted at mødes for at feste, danse og i det hele taget more sig. Der var også andre og mere alvorlige aspekter.

Lad os se lidt på tiden omkring 1893. Partiet Højre, med Estrup som konseilpræsident, svarende til vores dages statsminister, sad tungt på magten.

Estrup var godsejer og politisk stærk konservativ. Han var modstander af almindelig valgret og af parlamentarismen.

Bønderne havde fået tilkæmpet sig en stadig større selvstændighed - de var nu ikke længere hovarbejdere ved godserne, men havde fået mulighed for at købe egen jord og opføre egne gårde. Mange af de gårde der ligger omkring Røgen er opført i årene omkring 1850.

Den politiske bevidsthed var også skærpet. Partiet Venstre opstod i 1870 og var en venstreorienteret bevægelse – i skarp modstrid med partiet Højre. Det var stolte og selvbevidste bønder - og de ville fremskridtet. De ville oplyse, uddanne og højne den jævne befolknings bevidsthed.

En stor personlighed var Niels Poulsen der var med til at starte Røgen Folkehøjskole i 1868. Niels Poulsen var inspireret af Grundtvig.

Niels Poulsen.

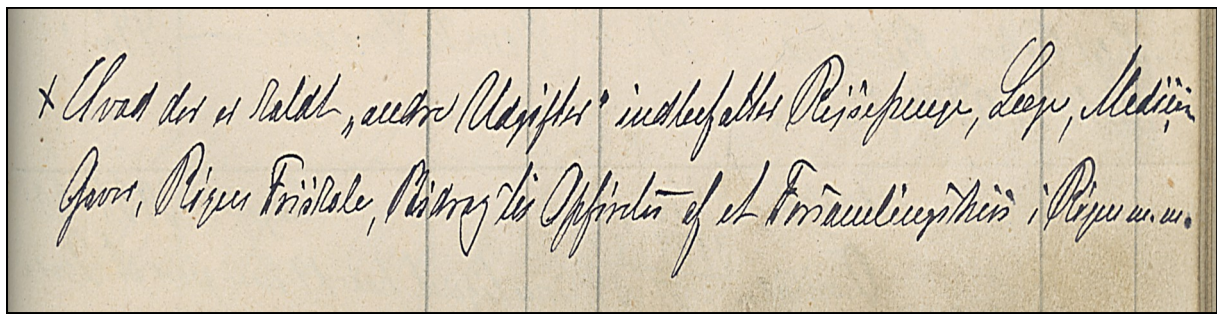
Folkehøjskolen, der lå lige uden for Røgen – ved Oustrupvej - fik en kort levetid – den eksisterede kun til 1877, hvorefter der i samme bygninger blev etableret en Friskole. Andre fremskridtsvenlige folk var Jens Kammer og Anders Byriel Jensen - 2 af de to-neangivende her fra Røgen.

Bidrag til friskolens foranstaltninger	9	15
Gælder	20	3
+ andre Udgifter	332	58
	352	50

Fra Anders Byriel Jensens regnskabsbog, 1893.
Bemærk under andre udgifter: Røgen Friskole,
Bidrag til Opførelse af et Forsamlingshus i Røgen ..."

A. Byriel Jensen.
Gaardejer i Lyngby 1872—1909.
Formand 1885—1903.

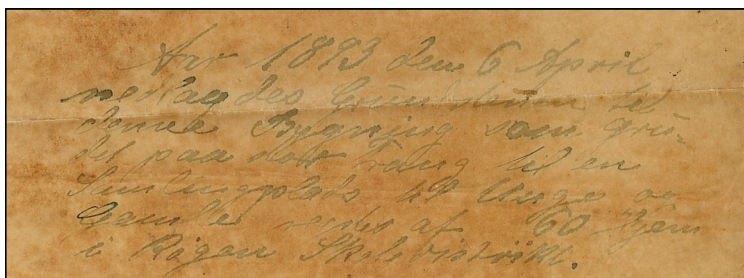
Niels Byriel har fundet Anders Byriels Jensens gamle regnskabsbog frem - og her kan man læse fra året 1893: "Bidrag til opførelsen af Forsamlingshus i Røgen"

Andelsbevægelsen var i gang – og her spillede Anders Byriel Jensen en væsentlig rolle – Skytsbjerg mejeri blev således grundlagt i 1889.

Det var Jens Kammer der skænkede jorden til det første Forsamlingshus i 1893. Det lå ikke her, men lige udenfor Røgen mod Toustrup.

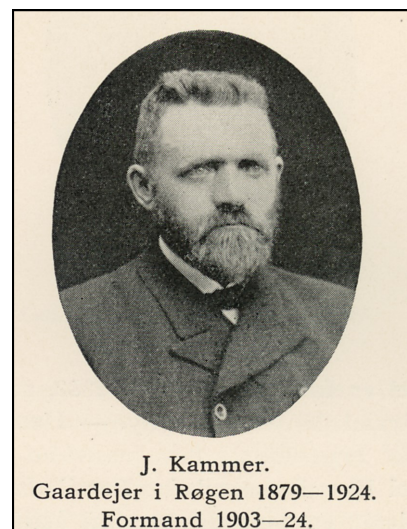
I det gamle Pergament, der blev indmuret i Forsamlingshuset i 1893, kan man læse:

"År 1893 den 6. april nedlagdes grundstenen til denne bygning som grundet på vor trang til en samlingsplads til unge og gamle rejstes af 60 hjem i Røgen Skoledistrikt"

Øverst: Starten på det pergament, der indmuret i det gamle forsamlingshus.

Til højre: Jens Kammer der byggede den gård vi i dag kender som Kammergården, lige uden for Røgen mod Toustrup.

J. Kammer.
Gaardejer i Røgen 1879—1924.
Formand 1903—24.

Røgens første Forsamlingshus, bygget 1893. Det blev nedrevet ikke længe inden byggeriet af det nye begyndte i 1960.

Hvad brugte man så forsamlingshuset til?

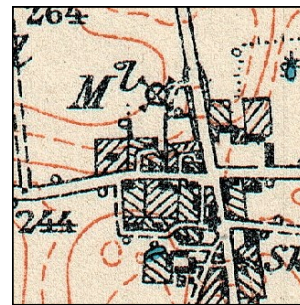
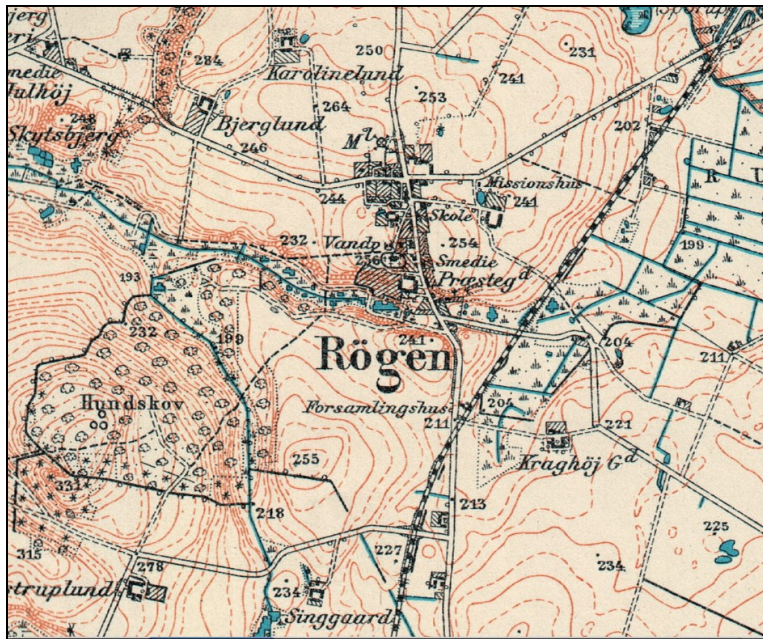
Ja, fra den først protokol står i Love og Vedtægter - §3: "

"Brugen af huset. Huset må benyttes til Møder af forskellig slags af interessenterne, f.eks. foredrag og oplysende møder i kirkelig og social retning, samt selskabelige sammenkomster og gymnastik ..."

Foredrag og oplysende møder i kirkelig og social retning .. men ... men ... angående brugen af huset – kan man senere i protokollen læse:

"Ekstra Generalforsamling d. 26. oktober 1898. Med 12 stemmer mod ingen vedtages at tilføje §3: "Anden brug af forsamlingshuset, end de i vedtægterne omtalte egenskaber, overlades til bestyrelsens omhyggelige skøn"

Vi ved ikke hvad der er sket, men Ekstra Generalforsamling? Forsamlingshuset må være anvendt til noget, man bestemt ikke har brudt sig om, siden denne indskærpelse synes nødvendig!

Målebordsblad fra 1909. Det gamle forsamlingshus ligger i Røgens sydlige udkant, ved vejen ud til Kraghøjgård. Kraghøjgård var Jens Kammers gård, idag kendt som Kammergården.

Bemærk desuden Hammelbanens linieføring, Missionshuset og helt mod nord møllen.

Gennem tiderne er der blevet moderniseret og udvidet. I 1924 tegner beboerne aktier for at få råd til til at udvide Forsamlingshuset.

1 aktie koster 10 kr. som man betaler med 1/5 årligt i 5 år. I alt kommer der 430 kr. ind.

Men så bliver der også "Plads til et W.C.!"

I 1928 er der et bemærkelsesværdigt valg til bestyrelsen, for her vælges følgende

"Hans Faarup, Birte Jensine, Lyngby, Martin Bach, Birgitte Danielsen, Niels Møller, Klintrup".

Hermed vælges der for første gang kvinder ind i Røgen forsamlingshus bestyrelse. Tilsyneladende ... for der indkaldes til ekstra ordinær generalforsamling den 17. Dec. – i protokollen står:

"Ved ekstra ordinær generalforsamling mandag den 17. December 1928 foretoges valg af bestyrelse, valgt blev Niels Møller i stedet for Chr. Østergaard og endvidere Rasmus Jensen, Lyngby, Martin Bach og Rasmus Hansen (skovfoged), Røgen.

Hvor blev kvinderne af? Vi ved det ikke. Men faktum er, at vi skal helt frem til 1968 før en kvinde vælges ind i bestyrelsen. Det er Inger Christensen fra gården Skytskærlund.

25. maj 1931: "det vedtages at lægge nyt gulv i køkkenet, opsætte ny vask og dræne kloakvandet fra køkkenet"

Men problemet med kloakvandet er ikke løst , for året efter står der igen i protokollen: " kloakvandet skal drænes fra køkkenet ud til den østre ende af huset"

Et mundheld siger at "Nissen flytter med" – nissen er måske i dette tilfælde kloakvandet, for det har også været et problem i det nye hus fra 1960.

Allerede i 1936 ønsker man at ombygge og eventuelt tilbygge Forsamlingshuset. På generalforsamlingen stilles forslag om at " ... få bygget et nyt Forsamlingshus inde i byen. Der valgtes et Udvalg på 3 Mand, til i Løbet af de nævnte 14 dage, at undersøge, om der kunde købes en passende Byggegrund i Byen"

Gymnastikhold i Røgen Forsamlingshus i midten af 1930'erne.

Folkedanserne i det gamle Røgen Forsamlingshus - ca. 1936.

Man har formodentlig konkluderet, at der ikke var behov for, eller at det ikke var muligt, at erhverve en ny grund og opføre et nyt forsamlingshus, for protokollen nævner ikke mere om sagen.

Vi skal helt frem til 1957 før der igen sker noget. 2. verdenskrig havde raset og folk havde andre ting at kere sig om. Men den 16. oktober 1957 vedtages det at udarbejde to forslag:

1. Til udvidelse og restaurering af det gamle forsamlingshus

Og

2. Bygning af et nyt. Jens Bundgaard skal udarbejde overslag til et nyt.

Bestyrelsen består af: Pastor Dam (formand), Anker Frydenlund, Ladegaard, skrædder Sørensen, Jens Bundgaard.

De skal nævnes – de var i høj grad det nye Forsamlingshus' "fædre"

I Protokollen står at læse:

"I løbet af vinteren arbejdes videre med sagen. Den var tidligere

blevet udskudt på grund af udsigten til, at man kunne købe den gamle skole, men i løbet af vinteren 1956/57 og sommeren 1957 udviklede sagen sig sådan, at skolebyggeriet måtte opgives."

Skolebyggeriet var en plan om at bygge en skole ved Sporup Station – en skole der skulle være fælles for Røgen og Farre.

Protokollen fortsætter:

"Efter ovennævnte generalforsamling dukkede der en ny plan op, muligheden for at købe missionshuset."

Missionshuset er det sidste hus i byen på højre hånd mod Hammel.

"Det viste sig dog snart, at dette ikke kunne lade sig gøre" – "... man besluttede at nedrive det gamle hus og bygge et helt nyt på samme plads. Umiddelbart før vi skulle i gang med tegningen af bidrag, tilbød imidlertid Hans Danielsen at afstå en grund til et nyt hus på pladsen mellem hans eget hus og Knud Nielsens."

Dette bliver efterfølgende beslutningen. Det er den grund det nuværende forsamlingshus er bygget på.

"9. Oktober 1958 køber bestyrelsen den af Hans Danielsen tilbudte grund på ca. 15x40 m. for 2000 kr., hvoraf de 1000 kr. er en gave til det nye forsamlingshus."

"I dagene fra 9. Til 18. Oktober blev alle husstande i Røgen sogn og Lyngby besøgt og bedt om at tegne sig for bidrag til det nye forsamlingshus. Praktisk taget alle husstande (119) tegnede sig – for et samlet beløb af 35.730 kr."

" ... Bestyrelsen henvendte sig 25.10 skriftligt til arkitekt Holger Pind, København (født i Røgen sogn), som 28.10 telefonisk meddelte, at han ville levere tegning til et nyt forsamlingshus og se bort fra honorar. ..."

Arkitekten Holger Pind blev født i Oustrup, her i Røgen sogn. Holger Pind huskes især som en visionær arkitekt for biograf- og teaterbyggeri. Hammel Biograf er således tegnet af Holger Pind.

Året efter, i 1959 den 12. februar holdtes bestyrelsesmøde hos Anker Frydenlund. Der forelå skitsetegning til det nye forsamlingshus fra arkitekt Pind. Bestyrelsen godkendte tegningen.

Røgen Forsamlingshus. Akvarel af arkitekt Holger Pind.

Senere samme år:

"Bestyrelsesmøde holdtes 8. Maj 1959 hos skrædder Sørensen. De sidste detaljetegninger til det nye forsamlingshus blev gennemgået, og det blev vedtaget at gå i gang med at sætte grunden af, og foretage udgravningerne straks – samt at indhente tilbud fra murer og tømrer og snedker (lokale), dog med det forbehold, at bestyrelsen har ret til at kassere tilbuddene og indhente tilbud fra andre." R. Dam.

Gravning til kloak, vandrør m.m. påbegyndtes 10 september med frivillig arbejdskraft. Derefter begyndte støbningen af fundament og kælderloft, for størstedelen også ved frivillig arbejdskraft, idet dog skillerum i kælderen blev muret op af fagfolk. Det egentlige murerarbejde begyndte 19. November.

22. Oktober havde vi besøg af arkitekten, som godkendte det hidtil udførte arbejde og forhandlede med håndværkerne.

14. december holdtes rejsegilde. Arkitekten kunne desværre ikke være til stede. Formanden takkede håndværkerne og Jens Bundgaard, som har lagt et usædvanligt stort arbejde i byggeriet. Huset var under tag til jul."

Pastor Dam rejste fra Røgen den 1. August – pengekassen overdrages midlertidig til Jens Bundgaard – Arbejdet med det nye hus har ligget stille i sommeren 1960.

28. dec – årets juletræ med efterfølgende bal. Det var den første fest som holdtes i det nye hus og der var mange deltagere "... og der var Tilfredshed at mærke paa trods af at Huset endnu ikke var færdigt".

"Forsamlingshus som en moderne biograf. Det nye samlingssted i Røgen, der er færdigt om et par måneder, har næppe sin lige ..." Således stod at læse i Århus Stiftstidende fredag den 6. maj 1960.

Og i 1960 stod forsamlingshuset færdigt.

Indvielsen sker først den 29. april 1961 – men tråden følges op af andre aviser:

"Storstilet indvielse af Røgen ny forsamlingshus ..."

"... et moderne eventyr i det lille landsbysamfund ..."

"Hel landsby på benene i aften, når Danmarks mest moderne for-
lingshus indvies - nu kronet 2 års arbejde med suppe, steg og des-
sert for 300 i Røgen"

Sidstnævnte citat er fra BTs Århus redaktion.

300 – eller retteligen 270 – til spisning! De har godt nok siddet
tæt!

Røgen Forsamlingshus kort efter indvielsen.

Bemærk at den Blå Stue ikke er bygget til endnu.

Forsamlingshusets protokol:

"Indvielsen af Røgen Forsamlingshus fandt sted d. 29.4.61. Ved 9
Tiden kom Arkitekt Pind samt Th. Pind fra København og i løbet af
Dagen kom der blomster og Gaver, bl.a. et Flag fra Sparekassen i
Hammel. Kl. 6.30 samledes Beboerne til Indvielsen, ca. 270 .."

"Efter at Jens Bundgaard havde budt velkommen gik man i gang med Middagen som bestod af Suppe, Tarteletter, Kød og Kartofler, samt Is og Kaffe a. 10.00 kr. Ved Festen blev der overrakt H. Pind et et Bæger med Indskriptionen "Tak fra Beboerne i Røgen". H. Pind havde Ordet for at takke fordi han havde faaet lov at være med til at skabe denne Bygning i sin Fødeby, hvad for øvrigt Tavlen over Indgangsdøren fra Forhal til Sal beretter om. Pladen som er skænket af Snedkermester V. Heegaard, Hammel, og malet af Maler Jensen, Hammel. Under Spisningen blev der sunget flere sange, bl.a. en som er skreven af Th. Pind og som gjorde stor Lykke. Endvidere blev der oplæst en Prolog af Fru Hanne Ladegaard og sidst var der en Revue som var skreven af flere Beboere og blev fremført af Lærer Blirup, Svendstrup, samt Fru Karen Eriksen, Røgen, den begyndte med at Forpagter Isager Hansen kom ind med det gamle Hus med Sangen "Jeg elsker den gamle den vaklende Rønne" og mange af Beboerne fik set sig lidt fra oven som man siger, men den gjorde stor Lykke. Klokken var nu bleven 12 og Dansen tog en Begyndelse. Festens sluttede nylig Kl. 5 om Morgenen".

Avisbillede fra indvielsesfesten. Til venstre ses fru Damm og hr. Damm. Ægteparret var kort forinden flyttet til Silkeborg, hvor hr. Damm havde tiltrådt en stilling som seminarielektor. Forinden havde han været præst i Røgen og været særdeles aktiv i tilblivelsen af et nye forsamlingshus. Nr. 3 fra venstre er Thorvald Pind og i midten Jens Bundgård, formanden for forsamlingshuset og den absolut drivende kraft bag det nye forsamlingshus. Ved siden af Jens Bundgaard sidder arkitekt Holger Pind.

I/S Røgen Forsamlingshus opførte Dilletantstykket "Rasmines Bryllup" ved frivillige amatører som lagde et godt stykke arbejde i det. Det opførtes 5-7 April ..."

Det er første gang at dilletant nævnes i protokollen.

Dilletant havde ellers haft en stor glansperiode ved Kammergården fra midten af 1950-erne.

Fru Tove Arnfred sminker instruktøren, Johs. Isager Hansen. I øvrigt fra venstre Anders Nielsen, Anny Møller, Peder Vesterby og Niels Hvam.

Johs. Isager Hansen og Edit Sporup paa scenen.

er slet ikke noget daarligt tal, for man er netop 13 i „Rasmines Bryllup“ og saa naturligvis den vigtigste af alle — ham man behændigt putter ned i kassen, og som optræder som sufflør. Hans borgerlige navn er Johs. Pedersen.

Kommunens damefrisør fru Tove Arnfred kan andet end frisere haar og paryk. I gaar forvanlede hun solide landmænd til dristige sømænd med tatoveringer, og brugsuddeleren, Vagner Rask Jensen, blev stykkets aldrende blikkenslagermester — og hvor herligt et skæg han dog havde. Det samme kan siges om præstegaardsforpagteren, men ham er der meget mere om.

Røgen glemte alt andet for „Rasmines Bryllup“

Forsamlingshusets formand gned sig i hænderne — succes og penge i kassen

Præstegaardsforpagteren i Røgen lod køerne brøle i gaar og glædede sig indendørs i forsamlingshuset over foraaret. Ekspedienten holdt vinterferie — en hel dag, mejeristerne sprang middagsluren over, damefrisøren lukkede salonen, og

Præstegaardsforpagter Johs. Isager Hansen er iscenesætter og optræder i hovedrollen som detailhandler Nummesen, og det gør han godt. Nu er det heller ingen sag for ham at optræde som Nummesen, for da „Rasmines Bryllup“ for 20 aar siden sidst blev opført i Røgen, havde han nøjagtig de samme 230 replikker.

Ud på isen – og væk fra hverdage

Avisomtale af "Rasmines Bryllup" - en stor succes!

Og nye teknologier ser dagens lys – i 1964 vedtages at oprette telefon i Forsamlingshuset og hos Joh. Isager Hansen. – og der udsendes Girokort til kontingentindbetaling – 25. kr. pr. hussstand eller interessant.

Året efter købes et Esso Oliefyr Gilbarco - og olien skal købes på skift ved Købmanden og Brugsen.

22. maj indbyder Røgen Forsamlingshus til "Spørgemøde eller krydsild". Hammel kommunes sognerådsformand, Højgaard Therkelsen, Ejner Pedersen (fmd.f.skoleudvalge, Magda Kirkegaard deltager.

Der var god deltagelse og "Aftenen maa vel kaldes vellykket" (fra protokollen).

Vi er fra Sogneraadet blevet forespurgt om den lille Sal kan lejes af Kommunen til Brug som Skolestue, hvilket vi kan give vor Tilladelse til mod at Skoleundervisningen maa vige dersom Huset skal bruges i andet Formaal. Det blev bestemt at vi lader Forsamlingshuset registrere. Merværdiafgift (Moms)."

Derudover skal der sørges for at køkkengavlen trækkes ca. 3 meter ud og at der etableres effektiv ventilation af toiletter og køkken. Det bliver murermester Preben Christensen og tømrermester M. Søndergaard der skal stå for dette.

Juletræsfest den 28 dec. Der er god tilslutning, men protokolskriveren bemærker dog: "Vær opmærksom paa at faa Musik som Børnene synes om, her var Dansen meget treven; men Lærer Johansen var meget flink til at lege m. Børnene".

1968 (fra protokollen):

Generalforsamling og efterfølgende konstituering resulterer i følgende bestyrelse:

Arne Jensen (formand), Tage Nielsen (næstformand), Peter Christensen (kasserer), Johannes Rasmussen, fru Inger Christensen.

Så lykkedes det – den første kvinde i Røgen Forsamlingshus bestyrelse "Fru Inger Christensen" – som der står i protokollen! 40 år efter, at de 2 første kvinder, der opførtes som valgte ved generalforsamlingen i 1928 pludselig "forsvandt" ved den efterfølgende ekstra generalforsamling.

"Efter Bestyrelsesmødet d. 31/7 ... vedtages det at anskaffe et Køle-svaleskab hos Firmaet "Tasso" Aarhus. Pris Kr. 1014 + Moms. Garanti 1 Aar." (fra protokollen).

En planlagt sommerfest må aflyses pga for ringe tilslutning. Høstfesten bliver derimod en succes. "Vaks-kvartetten fra Løgten underholdt, men "...Vaks-kvartetten var ikke så vaks som vi kunne ønske ..." (fra protokollen).

Snart opstod ønsket om at udvide Forsamlingshuset og der erhverves jord både øst, syd og nord for Forsamlingshuset. Preben Christensen er murer og Søndergaard er tømrer på projektet. "Vi regner med at have tilbygningen under tag til den 29. april". Protokollen nævner ikke mere om byggeriet, så det er nok gået som det skulle.

Tilbygningen er "Den blå stue".

29. april markeres 10 års dagen for indvielsen af det nye Forsamlingshus. Ca. 95 interessenter mødte op og de fik suppe, mellemret, oksekød, dessert og kaffe med småkager. "Den bestyrelse, som tog det store "ryk" med opførelsen af Forsamlingshuset var inviteret, samt Anna og Knud Nielsen - Anna og Jens Nielsen".

1978 (fra protokollen):

8. februar - Forsamlingshuset skal have en bedre isolering, blandt andet skal der hulmursisoleres. Og så skal der anskaffes nyt oliefyr, samt laves et vindfang.

"Der forelå skriftligt tilbud fra tømrer Niels Hvam på isolering af loft og mure til i alt kr. 25.129,63, samt hulmursisolering v. Egon Andersen for i alt kr. 11.611,20. Der forelå skitseforslag som arkitekt Preben Jensen havde udarbejdet tillige med kalkulation af udgifter til i alt ca. kr. 30.000".

Der skal optages et lån på 40.000 kr. til byggeriet. Senere viser det sig at byggeriet i alt vil koste godt 60.000 og man vil derfor have en forhøjelse af lånet til 60.000 kr.

22. maj - loppemarked. "Allerede kl. 9.30 stod folk i kø ved indgangen så handelen gik livligt fra åbningen kl. 10. Vi havde fået en masse "lopper" ind - hvoraf de mest værdifulde blev solgt ved auktion. Børge Nedergård var den fødte auktionarius."

Fastelavnsfest, Sommerfest, Høstfest med dilletant, Juletræsfest, loppemarked med guleærter er aktiviteter, der i disse år fylder meget i Forsamlingshuset.

Udover naturligvis de private fester! Røgen Forsamlingshus er et populært sted at holde barnedåb, bryllupsfest, sølv- og guldbryllup, fødselsdags- og andre famliefester, ligesom der afholdes jubilæer og andre former for selskabelighed.

*Dilletant i forsamlingshuset
- "Sognefogedens datter".*

Der blev spillet dilletant i forsamlingshuset næsten frem til årtusindskiftet. Dilletanten havde rod i bondesamfundet og bondelandsbylivet - og det var til megen moro at se venner og bekendte på de skrå brædder. Men tiderne skiftede, nye flyttede til og Røgen forandrede sig som så mange andre landsbyer i disse år.

Men trods Forsamlingshusets udlejninger har skiftende bestyrelser måttet kæmpe med økonomiske problemer.

Nye tider, nye mennesker, nye tiltag. I slutningen af sidste århundrede blev der blandt andet i en årrække afholdt teaterfestivaler, ligesom der i samarbejde med Menighedsrådet var foredrag med forskellige kendte personer, blandt andre Anker Jørgensen, Dan Turell, Lotte Heise og Benny Andersen.

En del forbedringer af huset har fundet sted i de senere år, således blev køkkenet totalrenoveret og det gamle brændekomfur blev endelig udskiftet med et moderne gaskomfur, ligesom en helt ny elektrisk ovn blev anskaffet.

Toiletterne havde i mange år trængt til en kærlig hånd. De blev fuldstændig revet ned og helt nye blev opført. Og endelig slap man af med den kloaklugt, der i mange år havde plaget Forsamlingshusets gæster.

*Et faktum i Røgen Forsamlingshus - Eli Hansen.
Fotografiet er fra omkring 1990.*

Eli var i mange år bestyrer i forsamlingshuset og her ses hun ved det gamle brændefyrede komfur, hvor hun lavede mad til gæsterne ved utallige arrangementer og fester.

I de senere år har Røgen Forsamlingshus gjort sig bemærket som koncertarrangør. Store navne som Poul Dissing og Benny Andersen, Lars Lilholt, Michael Falch, Allan Olsen, Peter Belli, Søs Fenger, og mange flere har således gæstet Røgen Forsamlingshus og givet publikum store oplevelser. Og mindre kendte bands har ligeledes med stor succes gæstet Forsamlingshuset. På Forsamlingshusets "Wall of Fame" kan man se fotos af alle de mange der har optrådt. Men ikke kun publikum er tilfreds - det er kunstnerne i høj grad også, hvilket mange af dem har givet udtryk for, så forhåbentlig vil Røgen Forsamlingshus også fremover danne rammen om gode koncertoplevelser.

Søs Fenger i Røgen Forsamlingshus - 2012.

*Hvis du vil vide mere om Røgen Forsamlingshus
kan du købe filmen om forsamlingshusets opførelse i 1960
ved henvendelse til Røgen-Farre Lokalhistoriske arkiv,
hvor der også er mange fotos og anden information at finde.*

Semine Jørgensen og Niels Laursen, Røgen

Semine Jørgensen blev født den 19. august 1879 i Bandsby, Nysogn. Semine var nr. 4 af en søskendeflok på 11. Hendes far hed Anders Jørgensen (f. 18.07.1842 - d. 21.09.1924) og moderen Ane Hansen (f. 08.10.1851 - d. 01.08.1931)

Semine læste til lærerinde på Th. Langs Forskoleseminarium i Silkeborg. I nogle år var hun ansat ved Vordingborg, hvorefter hun o. 1906 havde ansættelse ved Hornstrup skole (o. 1906) og senere ved Snejbjerg Skole.

Semine Jørgensen fotograferet i Vordingborg.

Semine Jørgensen og elever - formodentlig fotograferet i Vordingborg. Semine ses i venstre side.

Derefter blev Semine forskolelærerinde på Røgen Forskole. Niels Laursen blev født den 5. juli 1889 i Røgen. Faderen hed Laurs Niels Laursen (f. 29. marts 1860) og moderen Mariane Marie Albertsen (f. 14. juli 1866 i Linåa).

Semine og Niels blev gift den 28. december 1917 i Røgen.

Niels Jørn Ostersen ca. 6 år gammel. Han står med en kasse kyllinger placeret på lastbil tilhørende vognmand R. M. Andersen Røgen.

Niels Jørn Ostersen har været behjælpelig med de fotos der er med i denne artikel samt biografiske oplysninger. Niels Jørn Ostersen har desuden skænket en kopi af en film, som Laurs Folmer optog i 1952 fra Bakkebo. Filmen blev oprindelig optaget på 8 mm og er vil snart blive overspillet til DVD. DVD'en vil blive være at finde i Røgen Farre Lokalhistoriske Arkiv og kan købes der.

Familiefoto - Semines fødselsdag den 19. august 1949. Semine og Niels ses i midterste række, nr. 3 og 4. Til venstre for Semine ses Niels Jørn Ostensen sammen med sin far Aksel Ostensen. Yderst til højre i nederste række ses Laurs Folmer der har taget fotografiet med selvudløser - han har knapt nået at sætte sig ned.

Familiefoto, Skjern - Semines 90 års fødselsdag.

Semine Jørgensen og Niels Laursen fik 2 børn, Laurs Folmer (10.04.1919) og Anne Marie (13.08.1921)

Semine Jørgensen og Niels Laursen - i midten barnebarnet Niels Jørn Ostensen, søn af Anne Marie Ostensen (Semine og Niels' datter) og Aksel Ostensen.

Semine holdt op som forskolelærerinde da hun blev gift og blev medhjælpende hustru på hønseriet. I en periode var hun medlem af menighedsrådet.

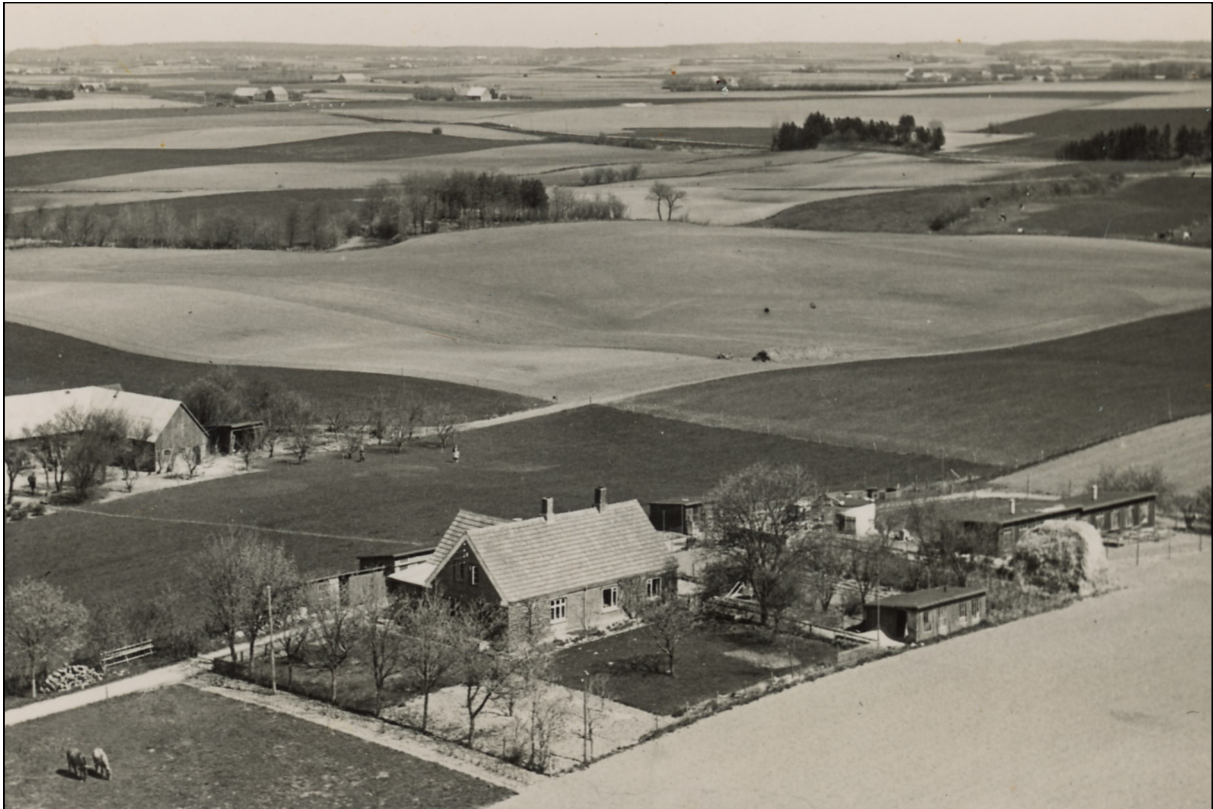
Niels Laursen var oprindelig snedker/tømrer, et håndværk han stadig bibeholdt indtil o. 1943, selvom han nedsatte han sig som hønseriejer på Sporuplundsvej nr. 30.

Huset hed Bakkebo og Niels Lauersen købte ejendommen i 1918 af Daniel Andersen, der havde ejet den siden 1909. Arealet er 6,5 td. land og besætningen bestod dengang af 3 køer plus opdræt, 1 hest og ca. 600 høns. Niels Laursen havde tillige rugeri og leverede o. 40.000 kyllinger årligt langt omkring. Bygningerne er opført i 1909, dog er stuehuset udvidet og hønsehusene opført efterhånden.

Rugemaskinerne i hønseriet.

Semine og Niels gik på pension i 1960 og flyttede fra Røgen til Skjern. Semine døde den 11. maj 1970 i Skjern - 90 år gammel.

Bakkebo, Sporuplundsvej 30, set på luftfoto. Hønseri-bygningerne ses til højre for hovedhuset. Bemærk også Hammelbanen der ses øverst i billedet langs grantræerne.

Bakkebo, hønseribygningerne - på vognen ses til venstre Niels Jørn Ostensen og Laurs Folmer (der har taget fotografiet med selvudløser). Til højre står Semine og Niels.

Semine Jørgensen f. 19. august 1879, død den 11. maj 1970

Semines forældre

1. Anders Jørgensen f. 18. juli 1842 - død 21. september 1924
Pugflod, Nysogn, Hind herred, Ringkøbing amt
2. Ane Hansen Lodberg f. 8. oktober 1851 - død 1. august 1931
Søndervig, Nysogn, Hind herred, Ringkøbing amt

Børn: Lene Marie 17.10.1874 - 25.01. 1963

Lene Kathrine 10.03. 1876 - 08.10. 1948

Jørgen 02.12. 1877 - 13.01. 1978

Semine 19.08. 1879 - 11.05. 1970

Hans 13.08. 1881 - 30.09. 1956

Karen 27.02. 1884 - 16.11. 1966

Mariane Jensine 07.07. 1885 - 19.12. 1964

Ane Hansen Lodberg og Anders Jørgensen.

Om Anne Hansen Lodberg:

Anne Hansen Lodberg tog som en af de første 4 piger fra Holmsland til Askov højskole, en oplevelse, hun havde megen glæde af og gerne talte om senere i livet. I efteråret 1873, da hun var 22 år gammel, viedes hun til Anders Jørgensen i Nysogns kirke, og hun flyttede til ham i Bandsby, hvor hun viste sig som en meget dygtig husmoder, der opdrog 11 børn. Hun havde stor ordenssans og megen farveglæde, og der var altid hyggeligt i hendes stuer. Hendes produktion af blomsterløg, især til de 7 døtre, vakte stor beundring.

Om Anders Jørgensen - fra skudsmålsbog:

Anders Jørgensen har tjent mig i paafølgende 2 $\frac{3}{4}$ år som Kreaturvogter, hans opmærksomhed, og Agtsomhed hører til den Sjældne Godhed, saa jeg med Sandhed kan anbefale hans gode Opførsel.

Ringkjøbing d. 8de Juni 1860.

M. Rosengaard.

Det fremgår endvidere af skudsmålsbogen, at Anders en tid har været hos sin bror, Andreas Jørgensen, på Nr. Tang.

Anders Jørgensen var før sit giftermål murer i ca. 10 år og har bl.a. været med til at bygge kirkerne i Nr. Lyngvig og Haurvig.

Den 12. oktober 1873 blev han i Nysogns kirke viet til Ane Hansen af Søndervig. På dette tidspunkt var han gårdmand i Bandsby. Gården i Bandsby blev overtaget i foråret 1873. Skønt den var en del forfalden, og der måtte svares en ret stor aftægt i 24 år til enken, der havde solgt Anders Jørgensen gården, og der ydermere efterhånden blev en børneflokk på 11, lykkedes det alligevel Anders og Ane at drive gården frem, så den i 1905 kunne overdrages til en af sønnerne, Hans, i god stand, hvorefter de selv flyttede til Kloster, hvor Anders opførte et hus. Anders Jørgensen ernærede sig og sin familie som murer og træskomager til sin død, afgang ved døden den 11. september 1924.

Semines bedsteforældre

(Anders Jørgensens forældre:)

3. Jørgen Jensen Pugflod døbt 24.11. 1805 - død 30.10. 1884

Nysogn, Hind Herred, Ringkøbing Amt

4. Lene Marie Christensdatter - f.30.07. 1805 - d. 01.01 1873

30 Jul 1805 Vesterby, Rindum sogn, Hind herred, Ringkøbing amt.

(Ane Hansen Lodbergs forældre:)

5. Hans Pedersen Lodberg 15.04. 1810

Nysogn Kirke, Nysogn, Hind herred, Ringkøbing amt

død 09.03 1889 Søndervig, Nysogn, Hind herred, Ringkøbing amt

6. Lene Cathrine Simonsdatter døbt 02.07. 1815

Nysogn Kirke, Nysogn, Hind herred, Ringkøbing amt

død 11.07. 1890 Søndervig, Nysogn, Hind herred, Ringkøbing amt.

Semines oldeforældre

(Jørgen Jensen Pugflods forældre)

7. Jens Jørgensen f. 12.03. 1775 - d. 13. 08. 1838 Nysogn

8. Anne Jensdatter Provstegaard f. 29.06 1783 - d. 11.08. 1861
Nysogn

(Lene Marie Christensdatters forældre)

9. Chresten Pedersen Thiim f. 1777 - d. 07.03. 1847 Vesterby, Rindum sogn

10. Karen Jensdatter Stadil f. 1776 - d. 25. 05. 1810 R i n d u m
sogn,

(Hans Pedersen Lodbergs forældre)

11. Peder Christensen Lodberg f. 23.07. 1769 - d. 05.07 1844
Nysogn

12. Karen Christensdatter Banch f. 1769 - d. 25 Oct 1853 Nysogn

(Lene Cathrine Simonsdatters forældre)

13. Simon Laursen Bollerup f. 1766 - d. 15. 08 1827 Hovvig, Nysogn

14. Ane Christensdatter Banch f. 1788 - d. efter 1870 Søndervig,
Nysogn

En del af oplysningerne vedr. Semines familie er fundet vha af
dette link:

<http://ryttergaarden.us/genealogy>

Søgning Last Name: Jørgensen First Name: Semine Search	Genealogy Pages Slægtens sider
---	---

Niels forældre

1. Laurs Niels Laursen, f. 29. marts 1860, Røgen,
2. Mariane Marie Albertsen, f. 14. juli 1866, Linaa
 Børn: Ane Marie Laursen, f. 8. april 1887, Røgen
 Niels Laursen, f. 5. juli 1889, Røgen

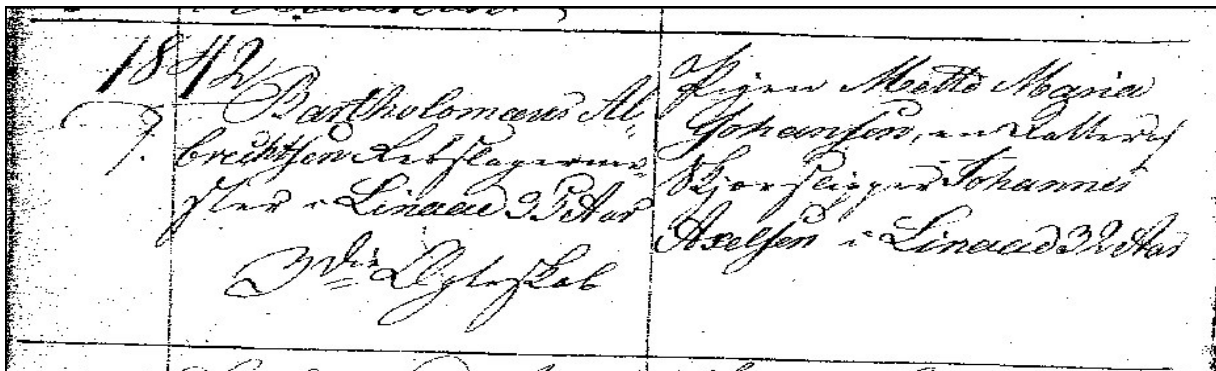
Niels bedsteforældre

(Laurs Niels Laursens forældre:)

3. Niels Laursen, f. 23. august 1819, d. 3. maj 1868, Røgen
 Husmand og væver
4. Else Marie Nielsdatter, i kirkebøgerne Nielsen,
 f. 3. september 1828, Vrads

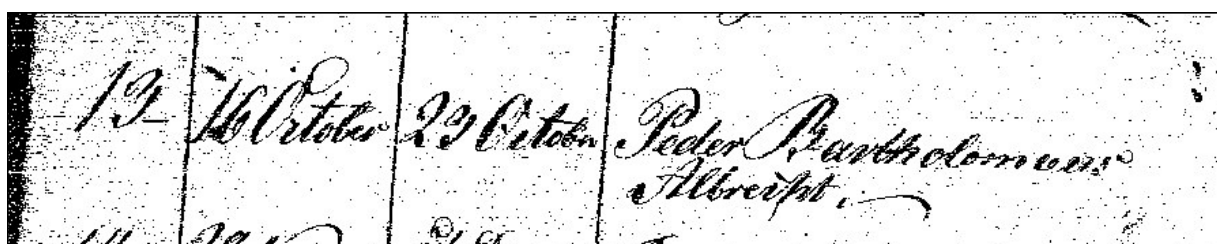
(Mariane Marie Albertsens forældre)

5. Peder Bartholomæus Albertsen, f. 19. april 1842, Linaa,
 gift 1866 m
6. Aboline Ane Margrethe Albrechts, f. 10. september 1846, Linaa.

Linaa kirkebog -1842

Bartholomæus Albrechtsen indgår ægteskab med Mette Marie Johansdatter.

Linaa kirkebog -1846 - 16 okt. dør Peder Bartholomæus Albreicht.

Niels oldeforældre

(Niels Laursens forældre)

- 7. Laurs Andersen f. 1785
gift 23. okt. 1819 i Røgen m.
- 8. Ellen Nielsdatter, f. 1795

(Else Marie Nielsdatters forældre)

- 9. Niels Mikkelsen, f. 1790, Lyngaa, Sabro, Aarhus, d. 1. sep. 1861
- 10. Anne Andersdatter, f. 8. maj 1791, Sporup, d. 1. aug. 1863

(Peder Bartholomæus Albertsens forældre)

- 11. Bartholomæus Albreitsen, f. o. 1890, rebslager, d. 20. jan. 1868
78 år gl., Linaa, gift 1842 m.
- 12. Mette Marie Johansdatter Møller, f. 7. juli 1810, Haarup, Linaa
d. 10. nov. 1882, Skjellerup, Linaa

(Aboline Ane Margrethe Albrets forældre)

- 13. Peder Bartholomæus Albreicht, f. 12. dec. 1779, Ribe,
d. 16. okt. 1846, Linaa (skovfoged i Silkeborg) *
gift 3 gange, sidste gang 27. nov. 1845 (han er 67 år - hun 22
½ år) m
- 14. Maren Nielsdatter, i kirkebøgerne Nielsen,

Niels tipoldeforældre

(Mette Marie Johansdatter Møllers forældre)

- 15. Johannes Axelsen, Stepping
- 16. Mette Kirstine Pedersdatter Møller, f. 26. juli 1778, Agerskov
d. 1. dec. 1832 på Viborg Sygehus

Læs mere om Mette Kirstine Pedersdatter Møller og hendes døtre
Mette Marie og Maren Marie i følgende artikel

*

Peder Bartholomæus Albrecht bliver således far i en alder af 68 år
og dør godt en måned efter Abolines fødsel.

Historien om Mette Kirstine Pedersdatter og hendes døtre, Mette Marie og Maren Marie.

Socialpolitiken i gamle dage var mangelfuld - omsorgen for de fattige var overladt de enkelte herreder og sogne, selvom der fandtes love og bestemmelser, som man skulle rette sig efter.

Rakkere og kjæltringe - og fattige i al almindelighed - kostede penge. Derfor forsøgte man så vidt muligt at jage dem ud af sognet, så måtte andre tage sig af forsørgelsen.

Mette Kirstine Pedersdatter Møller blev født i Agerskov sogn, lidt sydvest for Haderslev, den 26. juli 1778.

I 1801, den 18. marts indsættes hun i Viborg Tugthus, hvor hun skal afsone et år for tyveri. Hun løslades den 19. marts 1802.

I 1806 bliver hun gift med Johannes Axelsen i Stepping kirke, lidt nord for Haderslev. De bor på dette tidspunkt i Stepping. I 1808 får de en søn, Johannes, der formodentlig dør som barn, da han ikke senere optræder i arkiverne.

Den 7. juli 1810 bliver Mette Marie født i Haarup, Linaa sogn. Og i 1814, den 16. maj, bliver Maren Marie født - nu bor familien i Husby, Sønderjylland. Samme år bliver Johannes anholdt i Flensborg og indsat i Viborg Tugthus.

Mette Kirstine og småpigerne ankommer herefter til Ørre sogn, nord for Herning. Grunden hertil er, at Johannes er født i Ørre sogn og Det Danske Kancelli havde afgjort, at sognet var forsørgelsesberettiget, da Stepping sogn, som familien ellers havde mest hørte hjemme, ville af med dem. Jens Peder Hubertz, præst i Ørre og provst i Hammerum Herred og ansvarlig for familien, var ikke just begejstret. Johannes tilknytning til sognet skyldtes udelukkende, at han tilfældigvis var født der, da et omvandrende kjæltringpar ved navn Axel Johansen og Mette Larsdatter engang for omkring 30 år siden, en aften havde fået husly for natten hos en sognebeboer, Lars Brændgaard. Om natten havde Mette Larsdatter født en dreng, de kaldte Johannes.

På grund af denne barmhjertighedsgerning hang sognet nu på forsørgelsen.

Pastor Hubertz, der ellers var kendt som en gæstfri mand, var enig

i, at Johannes havde krav på forsørgelse, da han jo var født i sognet, men det kunne ikke gælde for Mette Kirstine og pigerne. Der var ikke plads i Fattighuset og der var ingen bønder der ville vide af en rakkerkælling og hendes yngel. Degnen i Ørre, Jens Peder Rømer, var lidt af en drukkenbolt og han øjnede chancen for at tjene en skilling. Han tilbød, at familien kunne tage ophold i skolestuen, mod passende betaling, naturligvis, som sognet måtte sørge for. Pastor Hubertz indså, at det ville blive en dyr løsning og derfor blev et ældre fattiglem, Anne Kirstine, sendt på omgang hos bønderne - henne ville de godt huse - og så kunne Mette Kirstine og pigerne få hendes værelse på Fattighuset.

Tugt og Manufakturhuset i Viborg 1816.

I 1816, den 26. april, blev Johannes løsladt fra Viborg Tugthus. Med hans ankomst ville der ikke være plads i Fattighuset. Pastor Hubertz bestemte derfor, at der skulle bygges et hus til kjæltringfamilien og at det skulle ligge så langt ude på heden som muligt. Så ville man nok med tiden slippe af med dem. En vis Jens Mortensen hjalp med at overtale de vrangvillige bønder, der jo skulle betale for opførelsen af huset. Grunden hertil var, at det var Jens Mortensen der skulle bygge huset og selvom han havde forsikret bønderne om, at det nok skulle blive billigt, var de bagefter langt fra tilfredse med prisen, der blev på ialt 258 rigsdaler. Værre blev det, da huset skulle brandforsikres og værdien her blev sat til omkring 80 rigsdaler.

Huset lå øde og rastløsheden meldte sig. Johannes brokkede sig ideligt til pastor Hubertz. Byggekvaliteten af huset var elendig, skorstenen faldt ned og hen på vinteren blev Mette Kirstine syg. Hun var også blevet gravid og Johannes så nu en mulighed. Han henvendte sig til pastoren, der gik med til at Mette Kirstine og pigerne kunne tage ophold i skolestuen, så kunne hun føde der. Og så stak Johannes af.

Mette Kirstine var ikke tilfreds med skolestuen og hun og pigerne forlod også sognet med kurs mod Stepping. Ørre sogn og pastor Hubertz kunne ånde lettet op, de var således sluppet af med kjæltringfamilien. For en stund.

Stepping ville heller ikke vide af Mette Kirstine og snart efter sad hun i Haderslev arrest, anholdt for løsgængeri. Og så måtte hun igen traske tilbage til Ørre. Her var væggene i huset faldet ned, vinduerne var væk og kakkelovent braset sammen. Så sognet må igang med at sætte det istand.

Rakkerfamilie på heden - træsnit af Jastrau

Datteren Mette Marie var nem og medgørlig og blev i 1826 konfirmeret i Ørre kirke af pastor Baggesen, der 2 år før havde afløst pastor Hubertz. Baggesen var snedig nok til at få hende sat i tjenest i

Hodsager, så kunne hun vel med tiden blive forsørgelsesberettiget der.

Det gik godt et stykke tid, men så blev Mette Marie syg. Hun tog hjem til sin moder for at blive passet og Mette Kirstine bad derfor sognet om hjælp.

Pastor Baggesen mente, at Mette Marie ikke var syg og blot rendt af pladsen. Det var strafbart og hun blev derfor indsat i arresten i Herning i 8 uger. Det gjorde hende ikke rask, men hun vendte tilbage til Hodsager. Dog blot for en tid, så rømte hun igen, men denne gang for at lede efter sin fader.

Søsteren Maren Marie beskrives som et lille utyske. Hun forsømte sin skolegang, strejfede omkring og tiggede. Hun kunne ikke blive konfirmeret, hun var ude af stand til at forstå pastor Baggesens kristne lærdom. Hun blev sat fast for tyveri og dømt til at få en omgang ris. Igen og igen strejfede hun omkring og kom under skærpet tilsyn - lige meget hjalp det. Sammen med sin moder forlader de sognet for at lede efter Mette Marie.

Lige uden for Nibe bliver de imidlertid arresteret. Mette Kirstine får en dom på 10 måneder og Maren Maren bliver sendt tilbage til Ørre. Den 30. maj 1830 bliver Mette Kirstine løsladt og hjemsendt til Ørre sogn til forsørgelse.

Året efter, i 1831, er hun på farten igen. Formodentlig for at lede efter sine døtre. Efter sigende skulle pigerne løbe omkring med nogle karle oppe i det nørrejyske, så derfor begiver hun sig afsted, for deroppe at få at vide, at de befinder sig i Viborg Tugthus. Afsted igen, men helbredet svigter, hun har voldsomme hosteanfald, hovedpine og benene er svagelige. Hun henvender sig derfor, den 19. august, til sognefoged Jens Sørensen i Rødding ved Tjele. Hun fortæller, at hun går omkring og tigger, hvilket er ulovligt og forlanger at blive arresteret og ført til Viborg Tugthus. Sognefogeden har aldrig før hørt magen, at der ligefrem er en, der beder om at blive arresteret, og har mest lyst til at jage hende væk. Men han kan ikke rigtig forsvare det, hendes helbred taget i betragtning, og køre hende på Fattighuset vil være en udgift for sognet,. Så han beslutter sig til at føje hende og afleverer hende derfor til Tugthuset i Viborg. Her spørger hun til sine døtre, men får at vide, at de ikke er der. Maren Marie har været der og Mette Marie skulle ganske vist

være anholdt, men da hendes sag endnu ikke var afgjort, sad hun i arresten et eller andet sted. Så hun ville nok komme før eller siden. Den 30. september 1832 blev Mette Kirstine Pedersdatter løsladt fra Tugthuset i Viborg. Herefter blev hun indlagt på et hospital i Viborg, hvor hun døde den 1. december 1832. Fattigkommissionen i Ørre modtog nogle dage senere en regning for hendes sygdomsleje og begravelse.

Og pigerne?

Mette Marie får et barn den 25. februar 1834, døbt Johannes Andreassen, barnefader er en Andreas Olesen fra Veggerby. I 1835 anholdes hun i forbindelse med "Den store Kjæltringejagt", (der ialt gav et "udbytte" på 142 personer som for en dels vedkommede blev indsat i forskellige fængsler og tugthuse for en kortere eller længere tid). Hun løslades den 5. maj 1836 fra Viborg Tugthus og sendes til forsørgelse i Linå. Den 19. april 1842 får hun et barn, Peder Alberthsen, faderen er Bartholomæus Alberthsen - (Niels Laursens bedstefader). Mette Marie og Bartholomæus gifter sig den 4. juni samme år. Den 10. november 1882 dør Mette Marie i Skellerup Linå sogn, i en alder af 72 år.

Maren Marie blev faktisk konfirmeret. Det blev hun den 1. august 1832 i Viborg Tugthus. Samme sted indsættes hun igen i 1833 og her føder hun en datter, Ingeborg Christensdatter. Faderen er glarmester Nicolai Christian Jacobsen fra Laastrup sogn, Rinds herred i Viborg Amt.

I 1839, den 11. juli, får hun påny et barn, Jacob Adolph Andreas Johansen, faderen er Johannes Eliassen, omflakkende glarmester (hun har åbenbart en faible for disse glarmestre). Igen er det i Viborg Tugthus at fødslen sker. Jacob Adolph dør kun ½ år gammel i tugthuset. Og endnu en gang, den 25. oktober 1844, føder Maren Marie i Viborg Tugthus. Datteren døbes Frederikke Cathrine Kirstine Marie Frederiksen, barnefader er Frederik Nielsen fra Vissing sogn i Randers Amt.

Frederikke sendes i december 1845 til opfostring Flensborg Amt. 1852 løslads Maren Marie fra Viborg Tugthus. 1. februar 1855 opholder hun sig i arresten i Herning. 1857 bliver hun gift med Jens Jacobsen Hvas i Gørlev.

I 1860 er hun bosat i Svostrup sogn, Viborg Amt.

Kilde:

Historien om Mette Kirstine og hendes døtre er baseret på en længere fortælling af Margit Louise Jørgensen fra Sunds, der har lavet et stort researcharbejde i kirkebøger, folketællinger, fattigkommissionsprotokoller, tugthusjournaler, rakkerdatabase mv.

Sindssygeanstalten fotograferet ca. 1880 få år efter indretningen i Tugthusets gamle bygninger.

Viborg Tugthus spiller en stor rolle i Mette Kirstine og hendes døtre liv og det kan derfor være interessant at vide lidt mere om denne institution. Således får man også et indblik i datidens strafretlige forhold.

Viborg Tugt- og Manufakturhus blev oprettet i 1743. Baggrunden for det store byggeri, som kom til at ligge ved Søndersø, var regeringens ønske om at få alle i arbejde og at få en stor indenlandsk produktion, så importen kunne mindskes, behovet for reformer i fængselsvæsenet og Viborgs ønske om institutioner, der kunne hjælpe den endnu ikke genopbyggede, brandhærgede by.

Regeringen bestemte i det første regulativ, at betlere, løsgængere og utro tjenestefolk fra hele Jylland skulle indsættes i anstalten og dertil skarnsfolk og børn, som var mod deres forældre ulydige. Desuden indsatte man tatere, som der undertiden blev drevet hele

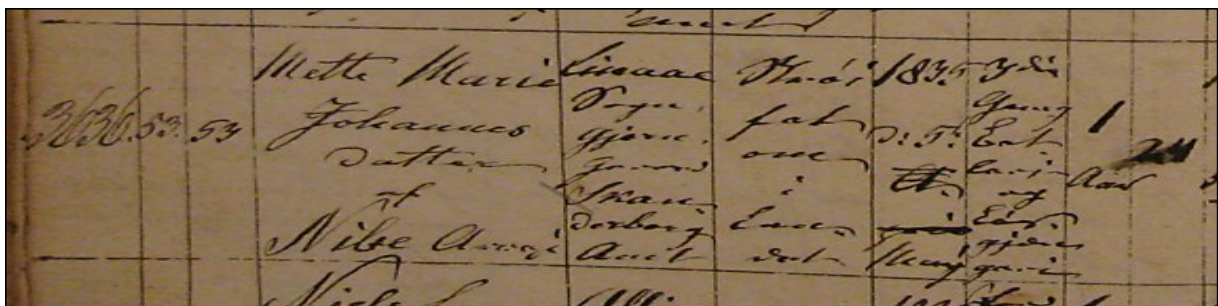
klapjagter på. Senere blev også egentlige kriminelle indsat i Viborg Tugthus. Fangetallet i var i 1764 25 mænd og 30 kvinder, den yngste 13 år og den ældste 90 år. Senere steg tallet stærkt og var nogle år omkring 400. Derfor blev forbrydere fra Ribe og Vejle amter sendt til Odense Tugthus, og det besluttedes at bygge et tugthus i Horsens, det store statsfængsel, som blev indviet i 1853.

Livet inden for tugthusets mure var trist og hårdt. Arbejdstiden gik fra 5 morgen til 8 aften, om vinteren dog først fra kl. 6. Fangerne sov i store sovesale, to i hver seng, som udgjordes af halm med hestedækner, der kun blev skiftet hvert sjette år. Renligheden var elendig og klæderne ofte de rene laser. Fangerne fik kostpenge, og de måtte købe deres mad hos spisemesteren, men der var ofte hungersnød. Disciplinen var hård. Tyveri, flugtforsøg og samkvem imellem de mandlige og kvindelige fanger blev straffet hårdt med pisk, eller fangen blev lagt i jern eller fik en klods om benet, og ofte blev de i forvejen årelange straffe forlænget yderligere.

Sindssygehospitalet

Nye statsfængsler og en ny straffelov i 1868, der medførte at færre blev idømt straffearbejde, betød, at tugthuset i Viborg blev overflødig. Til gengæld havde sindssygeanstalterne i Århus og Vordingborg store pladsproblemer, så Rigsdagen vedtog i 1875 at omdanne det store fængsel i Viborg til depotanstalt for uhelbredelige sindssyge.

Kilde: Viborgs historie, udgivet af Viborg Lokalhistoriske arkiv

Fra Viborg Tugthushus Fangeprotokol 1779 - 1835

Mette Marie Johansdatter - født i Linaa Sogn, Gjern Herred, Skanderborg Amt - sidst opholdssted: er svær at læse - indsat 5. Maj 1835 - hvorfor: Lediggang, ??? og Løsgænger - hvorlænge: 1 Aar.

